

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝPOČETNÍ A DIDAKTICKÉ TECHNIKY

Mobilní zařízení ve vzdělávání z pohledu rodičů
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Martina Patriková DiS.

Učitelství pro základní školy, obor Učitelství informatiky pro základní školy

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Rohlíková, Ph.D

Plzeň, 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 1. června 2021

.....
vlastnoruční podpis

OSOBNÍ PODĚKOVÁNÍ PATŘÍ PHDR. LUCII
ROHLÍKOVÉ, PH.D. ZA ODBORNÉ VEDENÍ PRÁCE,
POSKYTNUTÍ CENNÝCH RAD A PŘIPOMÍNEK.

Obsah

ÚVOD	6
1 MOŽNOSTI VYUŽITÍ MOBILNÍCH ZAŘÍZENÍ VE VÝUCE	8
1.1 Kompenzační pomůcky	10
1.1.1 Specifické technologie pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami	12
1.2 Moderní mobilní dotyková zařízení.....	14
1.3 Možnosti využití tabletu ve výuce.....	16
1.4 Výukové programy	17
1.4.1 Aplikace využívané ve škole	18
1.4.2 Aplikace využívané v domácím prostředí.....	19
1.5 Pohled rodičů na využívání digitálních technologií	19
2 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNĚ VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI (SVP)	22
2.1 Vzdělávání v běžné základní škole.....	22
2.1.1 Inkluze a integrace	23
2.2 Vzdělávání ve škole podle §16 odst. 9 zákona	24
2.3 Podpůrná opatření pro žáky se SVP	26
2.3.1 Postup školy při poskytování podpůrných opatření.....	27
2.3.2 Asistent pedagoga	28
2.3.3 Individuální vzdělávací plán žáků se SVP	31
3 RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S MOBILNÍMI ZAŘÍZENÍMI	33
3.1 Zdravotní rizika a prevence	33
3.2 Rizika internetu a prevence.....	34
3.3 Nomofobie	39
3.4 Rizika používání mobilních zařízení.....	40
3.5 Bezpečný internet	41
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	44
4.1 Stanovení cílů výzkumu	44
4.2 Charakteristika respondentů.....	45
4.3 Výsledky dotazníkového šetření.....	49
4.4 Diskuse	60
4.5 Seznam doporučení.....	62
ZÁVĚR	66

RESUMÉ	68
RÉSUMÉ	69
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
SEZNAM ZKRATEK	74
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	75
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Mobilní zařízení jsou součástí každodenního života člověka. V posledních letech nastal jejich velký rozvoj a jejich prodej neustále stoupá. Mobilní zařízení se využívají v soukromém životě i v zaměstnání a stále více se uplatňují i ve školství. Cílem této práce je zjistit, jak žáci se speciálně vzdělávacími potřebami využívají tablet nebo mobilní telefony z pohledu rodičů a sestavit seznam doporučení pro rodiče, jak správně a efektivně mobilní zařízení využívat.

Hlavním důvodem výběru tohoto tématu diplomové práce je moje působení na základní škole, která vzdělává žáky se speciálně vzdělávacími potřebami a zároveň vyučují pro tyto žáky informatiku. Žáci se speciálně vzdělávacími potřebami potřebují individuální přístup při nejrůznějších činnostech a výjimkou není ani práce s digitálními technologiemi.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. První část práce je zaměřena na obecné možnosti využití mobilních zařízení ve výuce přehled zařízení, pomůcek a programů, které mají žáci a učitelé k dispozici. Další podkapitola teoretické části je zaměřena na žáky se speciálně vzdělávacími potřebami. Je zde vysvětlen rozdíl mezi integrací a inkluzí a mezi vzděláváním žáků v běžné základní škole a ve škole zřízené podle §16 odst. 9 zákona. Pozornost je věnována podpůrným opatřením pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami.

Poslední podkapitola teoretické části práce je zaměřena na rizika, která mohou mobilní technologie přinášet. Řada uživatelů mobilních zařízení si myslí, že rizika mohou být pouze v rámci internetu, ale není tomu tak. Nejčastější rizika jsou rizika zdravotní, která si s užíváním technologií málokdo spojuje. Může se jednat o zrakové problémy, bolesti hlavy, zad atd.

Nejobávanějším rizikem spojeným s internetem je kyberšikana, ale jsou zde i další např. kybergrooming, sexting, kyberstalking anebo nomofobie (Kožíšek, Písecký, 2016). V případě, že dítě je již ohroženo a setkalo se s některým z uvedených rizik internetu a neví, kam se má obrátit a jak tuto situaci řešit, jsou v diplomové části uvedeny odkazy na relevantní stránky a instituce.

Další částí diplomové práce je empirická část. V této části byl sestaven dotazník pro rodiče, který je zaměřen na užívání mobilních zařízení jak ve škole, tak i v soukromí. Vyhodnocení dotazníku je poslední částí diplomové práce.

Na základě získaných odpovědí byl sestaven seznam doporučení pro rodiče, jak správně a efektivně využívat mobilních zařízení k výuce s ohledem speciálně vzdělávací potřeby dětí.

1 MOŽNOSTI VYUŽITÍ MOBILNÍCH ZAŘÍZENÍ VE VÝUCE

V současné době se stále více používají tzv. mobilní technologie k podpoření výuky ve školách. Důležité je vnímat technologie jako součást naší kultury a umět je využívat. Přijetím technologií do vzdělávání se otevřou nejrůznější možnosti, jak oživit výuku a používat aktivity, které by jinak nebylo možné používat.

Mobilní technologie se velice často označují pojmem mobile learning (m-learning). Tento pojem lze přeložit do českého jazyka jako „učení (se) s podporou mobilních technologií“.

Mobilní technologie v oblasti vzdělávání mohou ovlivňovat: (Neumajer O., Rohlíková L., Zounek J., 2015).

- Personalizaci učení
- Zvýšení účasti (zapojení) studentů, žáků
- Hodnocení a zpětnou vazbu
- Rozšíření a zvýšení spolupráce studentů a žáků
- Spokojenost studentů a žáků
- Efektivitu výuky
- Zvyšování digitální gramotnosti atd.

Využití mobilní technologií ovlivňuje celá řada faktorů. Jedná se o věk žáků, studentů, druh školy, odbornost pedagogů, znalosti žáků a studentů, kteří za konkrétním účelem technologií používají v určitém čase. Používání mobilních technologií ve vzdělávání dětí, žáků a studentů má své výhody a nevýhody. Nejdříve se zaměříme na výhody využití mobilních technologií ve vzdělávání.

Existuje celá řada výhod využití mobilních zařízení ve výuce. V následujícím přehledu jsou uvedeny jen některé z nich:

Výhody mobilního telefonu, tabletu, iPadu

- velkou výhodou je, že dnešní populace z velké části užívá alespoň jedno z mobilních zařízení,
- pedagog prostřednictvím mobilních technologií může sdílet a poskytovat potřebné informace,
- je to prostředek k osvojení nejrůznějších znalostí a dovedností,
- usnadňují práci žákům a studentům s handicapem (zrakové, sluchové, řečové problémy),

- usnadňují komunikaci a sdílení informací a dat,
- podporují aktivní učení, které je zamečeno na žáka, studenta,
- díky mobilním technologiím se žák nebo student může učit kdykoliv a kdekoliv – např. při čekání na autobus,
- lze využívat organizátor času (např. kalendář) atd,

Nevýhody mobilního telefonu, tabletu, iPadu

- velikost paměti zařízení, která je většinou omezená
- omezená výdrž baterie zařízení, časté nabíjení
- odolnost zařízení proti zničení, a rozbití je malá
- špatný příjem signálů k připojení Wi-Fi
- mobilní zařízení by se měla používat ve výuce za účelem dosažení stanoveného cíle a ne k hraní her
- nevhodné aktivity s podporou mobilních zařízení
- využívání mobilní zařízení k opisování a podvádění
- možnost zneužívání uvedených technologií ke kyberšikaně a zesměšňování ostatních (skryté nahrávání, fotografování) a pozdější šíření na sociálních sítích, internetu.

Každý uživatel může vnímat jiné výhody a nevýhody využívají mobilních zařízení ve vzdělávání. Někteří uživatelé těchto zařízení mohou dokonce uvádět výhody, které jiní považují za nevýhody.

Informační a komunikační technologie (dále jen ICT) jsou prostředky, se kterými se setkáváme každý den. Jednou z definic ICT je: „*Informační a komunikační technologie bývají charakterizovány jako technologické prostředky určené pro zpracování dat a informací.*“ (Zounek, 2002). ICT lze rozdělit do 3 skupin: základní programové vybavení (operační systém), aplikační programové vybavení a technické vybavení. V rozdělení jsou zahrnuté pouze osobní počítače i když podle definice zde mělo být zahrnuto vše, co zpracovává data a informace. Převážná část zařízení používaných ve vzdělávání pracují díky propojení s počítačem a vytváří tak multimediální systém (Zounek, 2002).

1.1 Kompenzační pomůcky

Informační a komunikační technologie mohou sloužit dětem se speciálně vzdělávacími potřebami jako kompenzační pomůcky. Kompenzační pomůcky lze definovat jako „*jakoukoliv pomůcku či předmět, nebo její část či technický systém, který lze získat komerčně, nebo úpravou za účelem zlepšení, udržení nebo zvýšení funkčních schopností osoby s postižením*“ (Krivošíková, 2011, s. 35).

Kompenzační pomůcky lze rozdělit na zvukové, vizuální a audiovizuální didaktické prostředky. V této části se zaměříme na jednotlivé, již zmíněné, druhy kompenzačních pomůcek.

1. Zvukové didaktické pomůcky

Do této oblasti patří pomůcky, které nám zpracovávají připravený materiál určený pro sluch. Při vyučování hudební výchovy se velmi často používají zvukové nahrávky se skladbami. Různé nahrávky lze také využívat i v dalších předmětech (český jazyk, výuka cizích jazyků atd.). K reprodukci těchto zdrojů se dříve převážně používaly diktafony, gramofony a magnetofony. V dnešní době se používají CD, MP3 a MP4 přehrávače, chytré telefony (mobilní telefony) a další zařízení, která nám umožňují nahrávání a přehrávání zvuku.

Diktafon je elektronický přístroj, který slouží pro záznam zvuku, nejčastěji mluvené řeči. Diktafon je druh magnetofonu vybavený základními funkcemi. Původním záznamovým mediem byl magnetofonový pásek, později byl tento pásek uložen do kazet. V této podobě ho mohou znát dnešní děti. Nejčastěji se mohou děti setkat s modernější verzí diktafonu, který lze připojit k mobilnímu telefonu nebo notebooku, který zvukový záznam ukládá i přehrává (Bendová, Jeřábková, Ružičková, 2006).

Přehrávače CD, MP3 jsou zařízení, které mají zabudované reproduktory nebo mají sluchátka, která umožňují reprodukci zvuku, který je na CD nebo MP3 uložený. CD disk vynalezly společnosti SONY a PHILIPS pro uchování a reprodukci hudby. Přehrávače jsou vyrobeny tak, aby co nejvíce vyhovovaly uživatelům. Na trhu je celá řada těchto zařízení a každý uživatel si vybere podle své potřeby. K moderním přehrávačům lze připojit další zařízení jako např. reproduktory, FM radio, DVD nebo MP3 apod.. MP3 je formát zvukových souborů, který funguje na principu ztrátové komprese, kdy dochází ke zmenšování velikosti hudebního souboru.

Sluchátkové soubory jsou určeny pro kvalitnější poslech zvuků, používají se již několik let a stále se vyvíjí a zdokonalují podle potřeby uživatelů (Konupčík, 2001).

2. Vizuální didaktické pomůcky

Jsou to pomůcky, které předvádí učební materiály a zdroje pomocí fotografií, nákrešů, obrázků atd. Zařazujeme sem projektory a diaprojektory.

Zpětný projektor – častější název, se kterým se můžeme setkat, je meotar. Jedná se o jednoduchý projektor, který promítá připravený materiál na zeď nebo promítací plátno. Funguje na principu prosvícení papíru, fólie nebo diapozitivu. Na zdi se objeví zvětšený. Dříve se jednalo o jediný dostupný prostředek k promítání připravených materiálů, proto ho bylo možná najít snad na všech školách, kde ho pedagogové využívali (online: wikipedia.cz).

Diaprojektor je optický přístroj, pomocí které lze promítat diapozitivy na plátno nebo na stěnu. Nejvíce u nás byly oblíbené projektory na diapozitivy kinofilmového formátu (online: wikipedia.cz).

V současnosti se zpětné projektory a diaprojektory používají jen výjimečně a byly nahrazeny dataprojektory, vizualizéry a interaktivními tabulemi – domácnostech i ve školství.

Každá škola se snaží zlepšovat výuku pomocí modernějších zařízení, která jsou k dispozici (Hlavatý, 2002).

3. Audiovizuální didaktické pomůcky

Jedná se o spojení dvou předešlých didaktických prostředků (žáci zapojují sluch i zrak). Žáci jsou více zapojeni do výuky a toto spojení je pro ně atraktivnější. Nejčastěji se v minulosti používala televizní vysílání a videozáznamy. V současnosti do této skupiny zařazujeme nosiče videí (DVD, Blu-ray), mobilní telefony, počítače a další záznamová a přehrávací zařízení.

Televize je důležitým zdrojem zábavy a komunikačním zdrojem, který prošel velkým technologickým rozvojem. Přidaly se nové funkce s ohledem na rozvoj dalších komunikačních prostředků. V současnosti lze propojovat televizor s počítačem a dokonce má i přístup k internetu.

Videopřehrávače jsou zařízení, která byla propojena s televizorem a přenášela obraz a zvuk z videokazet ve formátu VHS. Videopřehrávač se dnes skoro nepoužívá

a je považován za zastaralou techniku. Mezi videopřehrávače řadíme i moderní techniku jako např. digitální fotoaparáty a mobilní telefony, které mohou být připojeny k počítačům a pořízený záznam lze přehrát (Kalhous, Obst, 2002).

V současné době se využívá celá řada kompenzačních pomůcek, některé z nich jsou již výše uvedené. Při svém zaměstnání využívám celou řadu kompenzačních pomůcek jako např. speciální klávesnice, které jsou nejčastěji využívány dětmi se zrakovým handicapem. Využíváme také speciální „myši“ (ergonomické, polohovací zařízení), které nahrazuje funkci myši k počítači. Tato zařízení mají různou podobu a nejčastěji je využívají děti s horší koordinací pohybu, nebo s částečným ochrnutím končetiny.

Při práci se žáky se speciálně vzdělávacími potřebami využívám ve škole „mluvící tužku“, která převádí text z určených knih na zvuk. Tato pomůcka pomáhá nejčastěji žákům s dyslexií, kteří mají problémy se čtením.

Veškeré uvedené kompenzační pomůcky mohou děti využívat jak ve škole, tak i mimo školu v rodinném prostředí.

Kompenzační pomůcky do školy jsou financované z MŠMT ČR na základě doporučení ze školského poradenského zařízení. O dostupnosti kompenzačních pomůcek pro dítě k využití mimo školu jsou zákonní zástupci informováni jak ze strany školského poradenského zařízení, tak i od speciálního pedagoga, který s konkrétním dítětem pracuje. Některé kompenzační pomůcky lze zároveň rodičům zapůjčit, protože nákup těchto pomůcek může být pro zákonné zástupce finančně náročný.

1.1.1 Specifické technologie pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Děti se speciálně vzdělávacími potřebami mají nárok na kompenzační pomůcky, které mohou být poskytovány ve formě speciálních učebnic. Asistenta pedagoga, IVP anebo speciální technologie, mohou také dětem pomoci ve vzdělávacím procesu.

Uvedené specifické technologie mohou být hrazeny z podpůrného opatření, které je nedílnou součástí doporučení ze speciálně pedagogického centra nebo pedagogicko-psychologické poradny. V doporučení je zároveň vždy uveden způsob získání pomůcek. Může se jednat o půjčení, nákup anebo vlastní zdroj školy.

Mezi speciální technologie pro žáky s narušenou komunikační schopností patří celá řada speciálních programů a aplikací. Jedním z programů, které je určen pro děti s tímto druhem postižení, je program Brepta, který je určen pro rozvoj komunikačních dovedností

a speciální software Mentio. Užití je pro děti, i dospělé. Zároveň existuje celá řada aplikací pro tablety a smartphony, jako je např. GoTalk Now, Bitsboard, Grid Player, které jsou upraveny pro české uživatele.

Pro děti se sluchovým postižením a neslyšící jsou vyvinuty nejrůznější kompenzační pomůcky např. sluchadla, naslouchací soupravy, psací telefony, výukové videoprogramy a aplikace. Pro děti se sluchovým postižením a neslyšící existuje celá řada digitálních technologií od nejrůznějších počítačů a programů. Dokáží dětem zprostředkovávat výuku znakové řeči od tabletů vytváření hybridních knih (text doplněn záznamem ve znakové řeči) až po využívání nejrůznějších aplikací.

Mezi aplikace pro děti s tímto druhem postižení patří aplikace pro znaky a znakový jazyk – Kurz znakového jazyka, pro motivaci k řečovému projevu slouží aplikace Talking Friends nebo aplikace pro spojování slov do vět My house, Baby learns color.

Z digitálních pomůcek se využívají různá vibrační a signalizační zařízení a velké množství indukčních smyček. Mezi takové zařízení patří smyčka S-loop, která má uživateli spolu s mikrofonom na krku umožnit oboustrannou komunikaci s ostatními zařízeními pomocí bezdrátové technologie Bluetooth. Díky tomu je možné připojit mobilní telefon nebo počítač s hlasovým výstupem.

Další skupinou, pro které jsou vyvinuty nejrůznější speciální technologie, jsou děti se zrakovým postižením. Tyto děti mohou využívat nejrůznější optické pomůcky: TV lupy, a speciální počítačové programy pro nevidomé, které jsou na velice dobré úrovni. Jedná se například o programy na bázi čtecího řádku, který lze připojit k počítači. Využívá se tzv. „braillovský terminál“ a nejrůznější software, který umožňuje hlasový výstup z počítače a mobilních zařízení. Lze využívat i speciální tiskárny, které umožňují tisk bodového písma nebo reliéfních obrázků.

Pro děti se zrakovým postižením je velkým pomocníkem tablet, který umožňuje nejrůznější úpravy textu – zvětšování, zlepšení barev, hlasový výstup atd. Jednou z aplikací, které je vytvořena pro žáky se zrakovým postižením, je např. EDA PLAY – rozvoj motoriky a zraku.

Pro žáky se specifickými poruchami učení (dále jen SPU), mezi které řadíme např. dyslexii, dysgrafii, dyskalkulii, dysfázii atd., existuje celá řada výukových programů, které žákům slouží k lepšímu pochopení a procvičování učiva v problémových oblastech.

Mezi programy, které mohou využívat žáci s SPU, je např. DIDAKTA, která se zaměřuje na několik vzdělávacích oblastí. Díky distanční výuce měly děti

v domácím prostředí přístup k těmto programům zcela zdarma. Z tohoto důvodu mohly pracovat s těmito programy i mimo školu, což prospívalo k jejich vzdělávání.

Poslední skupinu dětí s postižením, které zde budou uvedeny, jsou děti s lehkým mentálním postižením, dále jen LMP. Pro tuto skupinu dětí je dobré využívat digitální technologie jako např. tablety a mobilní telefony z důvodu jejich jednoduchosti ovládní a využívání i mimo školu.

Mobilní telefon (chytrý telefon), má dnes většina populace. Děti na těchto zařízeních mohou pracovat dle svých individuálních dovedností a schopností a díky tomu se nedostávají do stresu. Pro děti s LMP je v mnoha ohledech jednodušší práce s mobilními zařízeními.

Žáci s poruchami autistického spektra (PAS) používají tablet jako komunikační prostředek, který dokáže nahrazovat využívané komunikační knihy. Nejčastěji používané aplikace pro žáky s PAS jsou aplikace s piktogramy, které dokážou převádět slova do piktogramů a naopak (Gajzlerová, 2015).

1.2 Moderní mobilní dotyková zařízení

Svět počítačů už není takový, jaký býval v minulosti, logicky se stále vyvíjí. Oblíbené jsou stolní a přenosné počítače. Práce s moderními osobními počítači namísto stolních má svoje označení - „post PC“ nebo PC plus. Zkratka PC pochází z anglických slov „personal computer“ a znamená „osobní počítač“.

Moderní počítače mají určité společné rysy:

- rychlé zapnutí a snadná dostupnost
- možnost stálého připojení k síti
- používání cloudových služeb
- práce s aplikacemi
- dotykové ovládní atd.

Jedním z důvodů, proč se postupně přestávají používat stolní počítače, je intuitivní dotykové ovládní. Je snadnější ovládat zařízení dotykem než používat klávesnici a myš, trackball, touchpad atd. Dotyková zařízení lze ovládat několika způsoby:

- **dotykem prstu** (je nejčastější),
- **dotykovými gesty** (převážně tahy prstem)
- **stylusem** (využívá speciálního pero pro dotyková zařízení)

- **hlasem.**

Nejrozšířenějším mobilním počítačem je notebook, který také nazýváme laptop. Toto zařízení zažívá v posledních letech krizi a klasické notebooky jsou nahrazované jejich vylepšenější podobami.

Jsou to následující zařízení:

Netbook – je menší než notebook, díky tomu jej lze snadněji přenášet, má menší hmotnost, cenu a delší výdrž než klasické notebooky. V České republice se ke vzdělávání dětí netbooky moc nepoužívaly, dnešní verze netbooku obsahuje již dotykový displej.

Subnotebook (mini notebooky) - od klasických notebooků se liší vyšší cenou a kvalitnějším vybavením. Toto zařízení se již skoro neprodává a do školství výrazně nezasáhlo.

Ultrabook – tento typ zařízení je produkt společnosti Intel, která má na toto zařízení ochranou známku a zařízení. Takto označená zařízení musí splňovat určité podmínky jako např. výdrž na baterii min. 6 hodin, menší, displej max. 14ti palcový a dotykový.

Chrombook - je notebook nebo netbook od společnosti Google, s operačním systémem Chrome OS. Nevýhodou těchto zařízení je, že se na nich nedají zpusit aplikace, které jsou vhodné pro další operační systémy např. Windows, Linux atd.. Naopak výhodou je, že chrombook je neustále připojen k internetu, kam se ukládají všechna data. V současnosti se již tento typ zařízení zařazuje do vybavení Českých škol.

Tablet – mobilní zařízení, které používá dotykový displej k ovládní. Není potřebné žádné externí přídavné zařízení k jeho ovládní. Mezi tablety lze zařadit i typ tabletu s oddělenou klávesnicí. Tablet lze ke klávesnici kdykoliv připojit a získáme tak notebook s dotykovým displejem. Tento typ tabletu se často také označuje jako 2 v 1.

Čtečka elektronických knih – přenosný počítač, který se také označuje jako e-book. Toto zařízení se používá za jediným cílem a to ke čtení elektronických dokumentů. Převážná část populace toto zařízení využívá ke čtení elektronických knih.

Chytrý telefon – smartphone – mobilní zařízení (počítač), díky kterému můžou lidé telefonovat. Od klasického mobilního telefonu se odlišuje operačním systémem. Chytré telefony se ovládají dotykem a nabízí celou řadu funkcí (kameru, mp3 přehrávač, navigaci atd.).

Phablet – hybrid mezi tabletem a chytrým telefonem. Velkou výhodou je všestrannost tohoto zařízení.

Mobilní dotykové zařízení se neustále vyvíjí a nikdo neví, co přinese budoucnost. Výše uvedená mobilní zařízení jsou ta nejčastější, se kterými se můžeme na trhu setkat. Mobilní zařízení přináší žákům v oblasti vzdělávání možnost učit se kdekoli, kdykoli a zapojení dalších osob do vzdělávání. Velkou výhodou je také komunikace s ostatními (Neumajer, Rohlíková, Zounek 2015).

Mezi nejčastější mobilní zařízení, které využívají děti se speciálně vzdělávacími potřebami jak ve škole, tak i mimo školu, patří jednoznačně tablety, chytré telefony a čtečky e-knih – nejčastěji pro žáky s dysfázií.

1.3 Možnosti využití tabletu ve výuce

Využívání tabletů ve výuce nejvíce podporuje spolupráci mezi učitelem a žákem a především mezi žáky. Hlavní výhodou využívání tabletů je možnost využívat tablet i v domácím prostředí, což se hlavně ukázalo při distanční výuce. Tablety podporují kreativitu a samostatnost žáků a poskytují nové možnosti při hodnocení a individuální výuce žáků.

Jedním z důvodů, proč se tablety zavádí do škol je, aby došlo k podpoření výuky a učení žáků. Nejdůležitější je, jak se mobilní technologie (tablety, mobilní telefony atd.) ve výuce využívají. Má to především vliv na výsledky a proces učení. Samotnou technologií to není, musí se nejdříve správně a efektivně využívat (Clark, Luckin, 2013).

V hodinách při vyučování existuje několik možností, jak tablet používat. Velice záleží na čase, který chceme zařízením věnovat - dlouhodobé a krátkodobé aktivity a také na počtu zapojených a propojených osob, zda mobilní zařízení užívá jednotlivec, dvojice nebo skupina a typu využívaných technologií – internet, aplikace atd. Je nutné zohlednit funkce tabletu - zda ho budeme používat výhradně k práci, komunikaci, doplňování informací atd. Dalším a zároveň posledním faktorem je, kdo bude mobilní zařízení využívat, jestli předškoláci, žáci základní školy, žáci s SVP.

Při využívání tabletu nejde o to, co umí samotný tablet, ale především, jak my sami tablet dokážeme využít. Každý učitel využije při svých hodinách tablet odlišně, někdo ho použije jen k procvičování, opakování učiva jiní ho zapojí již v procesu vysvětlování a seznamování žáky s danou problematikou učiva.

„Učení s technologiemi bychom měli zařazovat jenom v těch situacích, kdy jsou technologie skutečnou přidanou hodnotou. Tam, kde posilují, nikoli omezují mezilidský kontakt, tam, kde rozvíjejí, nikoli zhoršují komunikační dovednosti, tam, kde podporují

porozumění, a nikoli tam, kde vedou pouze k povrchnímu získávání informací.“ (Neumajer, Rohlíková, Zounek, 2015, s. 118)

Tablety ve výuce mohou využívat všichni žáci bez rozdílu postižení a má velice široké využití, které je zaměřeno na individuální přístup k žákům se SVP. Při práci s tablety, by výuka neměla být zaměřena pouze o procvičování a osvojování nových dovedností, ale měl by být zařazen i odpočinek a relaxace, protože děti se SVP se unaví daleko rychleji než žáci bez postižení. Důležité je využívat aplikace, které jsou vhodné pro žáky s různým handicapem viz. kapitola 1.1.1.

1.4 Výukové programy

Výukový program je program, který se používá ve výuce. Pokorný definuje program jako *„souhrn příkazů, pomocí nichž počítač vykonává konkrétní činnost“* (Pokorný, M., 2009 s. 10).

Ve výuce by měl výukový program sloužit pouze k zefektivnění vzdělávacího průběhu, např. při procvičování, opakování učiva, testování výsledků. Nikdy nebylo cílem, aby program nahradil pedagoga. V oblasti školství je k dispozici celá řada programů. Jsou to kancelářské programy od společnosti Microsoft Office (Word, Excel, Power Point atd.) nebo informační systémy (program Bakalari, Edookit). Tyto programy nemají přímou souvislost s výukou, z toho důvodu nejsou řazeny mezi výukové programy i když mnoho pedagogických pracovníků je tam zařazuje.

Dostál definuje výukový software jako *„výukový software je jakékoliv programové vybavení počítače, které je určeno k výukovým účelům a dokáže plnit alespoň některou z didaktických funkcí.“* (Dostál, 2011, s. 20). V České literatuře se velmi často používá místo pojmu „výukový software“, výukový program, což je konkrétní počítačový software, který se používá k výuce.

Výukové programy mají své klady a zápory. Jako nejvýznamnější klady lze uvést rozvoj kreativity, myšlení, motivace, individuální tempo žáka. Žádný žák nepracuje stejným tempem, je patrná okamžitá zpětná vazba při vyhodnocování. Při práci s programy je zapojeno do činnosti více poznávacích smyslů, protože programy mohou obsahovat kombinaci obrázků, audio nahrávek, videí a animací.

Mezi zápory lze zařadit zdravotní rizika spojená s využitím ICT technologií. Této problematice se věnuji podrobněji ve 3. kapitole.

Zde zmíním jen některá rizika - zrakové a pohybové problémy, konec interpersonální komunikace mezi vrstevníky. Při častém využívání počítačů a mobilních zařízení ve výuce může docházet k závislosti na těchto technologiích a žáci se nebudou chtít vrátit ke klasické výuce. Proto je důležité využívat ICT technologie pouze pro doplnění výuky a nevystavět strukturu hodiny pouze na ICT technologiích (Dostál, 2011).

1.4.1 Aplikace využívané ve škole

Pro děti se SVP jsou vhodné následující aplikace, které mám vyzkoušené v rámci mého působení ve speciální škole. Více aplikací a jejich popis a možnosti využití můžete nalézt v knize 55 tipů, jak využít iPad ve vyučování nebo na internetovém portálu Google Play, kde jsou k dispozici různé aplikace zdarma. Aplikací pro mobilní zařízení, které lze využívat ve škole, je celá řada. Jedním z důvodů, proč se některé aplikace nevyužívají, je jejich cenová nedostupnost.

Tvorba testů pro žáky program STICK AROUND - placený program, který slouží k vytváření jednoduchých testů pro zopakování učiva. Lze si prostředí nakreslit a poté vyfotit nebo ho vytvořit v kreslícím nástroji přímo v aplikaci. Tato aplikace je vhodná pro 1. stupeň ZŠ.

Rychlá písemka program SKITCH - program dostupný zdarma. Tento program je vhodný pro výuku přírodopisu téma biologie člověka.

Cesta do vesmíru program GREEN SCREEN BY - placená aplikace, která je vhodná pro výuku na téma vesmíru. Vesmír se na základní škole probírá ve více předmětech a to Zeměpis, Fyzika, Vlastivěda. Tento program je vhodný pro výuku na 2. stupni ZŠ.

Slovní zásoba program WORD MOVER - program dostupný zdarma. Je to program, který slouží k jednoduchému procvičování slovní zásob s využitím zásobníku anglických slov. Tato aplikace obsahuje tzv. zásobník slov a aktivity, které lze s touto aplikací vytvářet jsou např. „najdi slova podle diktátu učitele, vyhledej co nejvíce přídavných jmen, sestav větu, která bude obsahovat alespoň 3 slova ze zásobníku“ atd.

Skenuj a hledej program QR READER - program lze využívat ve všech předmětech vyučovaných na základní škole. Pedagog musí vytvořit QR kód k dané problematice. Lze zašifrovat jak jednotlivá slova, tak i celé věty. Tento program lze využít velice rozmanitě a záleží na fantazii pedagoga (Klupal a kol., 2015).

1.4.2 Aplikace využívané v domácím prostředí

Existuje celá řada aplikací, které mohou žáci se SVP využívat doma, což byla velká výhoda v rámci distanční výuky, kdy se děti neočekávaně musely vzdělávat doma, bez osobní přítomnosti pedagoga a popřípadě i asistenta pedagoga. Období distanční výuky muselo být pro celou řadu rodičů žáků se SVP velice náročné, protože tyto děti potřebují více pozornosti a trpělivosti než žáci běžných základních škol. V současné době by rodičům mohly při učení dětí pomoci aplikace, které jsou volně dostupné pro mobilní zařízení – tablety, mobilní telefony atd.

Mezi nejrozšířenější aplikace pro domácí procvičování jsou aplikace Photomath, Česká gramatika, Duolingo – anglický jazyk a aplikace Fyzikální zákony.

Photomath je aplikace pro výpočet příkladů z matematiky. Aplikace dokáže naskenovat a vypočítat nejrůznější příklady jak v tištěné formě, tak i psané. Zároveň nám aplikace ukáže postup řešení daného příkladu, což prospívá při kontrole, kdy žáci hledají případnou chybu. Druhou uvedenou aplikací je aplikace Česká gramatika, která, jak název napovídá, je zaměřena na gramatiku, kterou si žáci mohou procvičovat z pohodlí domova.

Třetí aplikací je aplikace Duolingo, která je zaměřena na anglický jazyk. Jednotlivá témata jsou rozdělena do lekcí a po zvládnutí lekce se dítě dostane na další úroveň. Čím méně udělá dítě chyb, tím rychleji se bude posouvat v jednotlivých lekcích. V této aplikaci se děti učí psát, číst i rozumět v anglickém jazyce. Jedinou nevýhodou je, že celá aplikace je v angličtině.

Poslední aplikací je aplikace pro procvičení fyzikálních zákonů, které často dělají dětem problémy. Fyzika bývá jedním z nejméně oblíbených předmětů. Jednotlivé fyzikální zákony jsou v aplikaci popsány a jsou vhodné i pro žáky s dyslexií, protože všechny zákony jsou rovněž namluvené a uživatel si je může v klidu poslechnout (Polák, 2019).

1.5 Pohled rodičů na využívání digitálních technologií

Dnešní doba je velice ovlivněna digitálními technologiemi a pohledem na ně.

Vnímání digitálních technologií je závislé na znalostech rodičů a jejich přístupů k využívání těchto technologií. Zároveň se zde prolíná i jejich výchova a zkušenosti s moderními technologiemi.

Využívání digitálních technologií ovlivnila současná doba, kdy velká část rodičů musela propojit práci z domova s distanční výukou svých dětí, což bylo pro mnohé jistě velice náročné. Tento fakt mohl logicky ovlivnit i postoj rodičů k technologiím.

Postoj rodičů k digitálním technologiím, také ovlivňuje jejich věk. Dle provedeného výzkumu, který byl vyhotoven v rámci diplomové práce zaměřené na tuto problematiku (Látalová, 2015), vyplývá, že televizi a mobilní telefon berou současní rodiče za samozřejmost a nedokáží si bez nich představit život. Postoj rodičů k technologiím ovlivňuje i názor jejich dětí, protože na utváření osobnosti dítěte má velký podíl právě rodič.

Hlavním důvodem, proč rodiče využívají digitální technologie, jsou pracovní povinnosti a soukromé účely mezi které patří – nakupování, elektronické bankovníctví, získávání informací a sociální kontakt. Zároveň pokud rodiče pořídí dítěti např. mobilní telefon, je to nejčastěji až při nástupu na základní školu, kdy je chtějí mít pod kontrolou. Zároveň mnoho rodičů využívá digitální technologie k relaxaci a odpočinku např. poslech hudby, videa atd..

Velice důležité je zjištění, že rodiče mají jiný názor obecně (na užívání technologiích) a jiný, pokud tyto užívají jejich děti. Někteří rodiče, využívají digitální technologie k zabavení dětí (při cestování, realizace vlastní práce atd.). Rozšířeným nešvarem mezi rodiči je okamžik, kdy místo hraní si s dětmi podá rodič dítěti mobilní zařízení. Naopak pokud by rodiče měli možnost poslat raději děti ven do přírody hrát si, tak to udělají a nebudou požívat digitální technologie (Látalová, 2015).

Na základě mezinárodního výzkumu v rámci evropské projektu ySKILLS, do kterého se v rámci České republiky zapojili odborníci z Fakulty sociálních studií MU, se potvrzuje, že digitální dovednosti dětí hrají zásadní roli při jejich učení. Dále se ze studie můžeme dozvědět, že dobré digitální dovednosti mohou daleko lépe ochránit děti před riziky, na která mohou v online prostředí narazit.

Dalším zásadním zjištěním z mezinárodního výzkumu je, že digitální dovednosti, které děti získávají, z velké části také ovlivňují rodiče těchto dětí prostřednictvím zákazů a omezení. Což znamená, že pokud rodiče omezují a zakazují svým dětem využívat internet a digitální zařízení, dítě má horší znalosti v oblasti digitální gramotnosti. Proto vzniklo doporučení pro rodiče, ve kterém se radí, aby místo zakazování a omezování digitálních technologií rodiče s dětmi promluvili o bezpečném používání internetu.

Do této studie bylo celkem zapojeno 17 evropských zemí a studie obsahuje doporučení nejen pro rodiče, ale také i pro učitele. Mezi informace, které ze studie byly získány, patří i fakt, že je důležité zvyšovat povědomí rodičů o tom, jak pozitivní přístup k informačním technologiím může zvyšovat dovednosti dětí. Mohou se vypořádat s možnými riziky v online prostředí a také mezi sebou komunikovat a spolupracovat. (online: <https://yskills.eu/>)

Další studie, která se zaměřuje na digitální technologie z pohledu rodičů, je studie zaměřena na „Digitální život dětí v době covidu“.

Z výzkumu bylo patrné, že delší čas, který děti tráví v online prostředí, zvyšuje pravděpodobnost negativních zkušeností, se kterými mohou děti přijít do styku. Jedná se o nevhodný obsah na internetu, nadužívání, nechtěný kontakt, kyberšikanu a především dopad na fyzické a duševní zdraví. Veškeré získané informace z této studie byly vytvořené na základě 234 rodinných rozhovorů s dětmi i rodiči v 21 zemích. Také bylo zjištěno, že rodiče berou digitální technologie za pozitivní a nevyhnutelné, ale zároveň jejich používání je velice náročné a je potřeba aktivity dětí na digitálních technologiích kontrolovat a regulovat (online: <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/kidicoti-kids-digital-lives-covid-19-times>).

2 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNĚ VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI (SVP)

Každý člověk má právo na vzdělání, které mu pomáhá osvojit si znalosti a dovednosti a postupně je rozvíjet. Tyto získané znalosti a dovednosti pomohou člověku realizovat se a uplatnit v dnešní společnosti.

Vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami dále jen SVP v současnosti upravuje Zákon č. 561/2004 Sb., „o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“, touto problematikou se zabývá §16.

Dalším důležitým dokumentem upravující tuto problematiku je vyhláška č. 27/2016 Sb. „o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných“. V neposlední řadě je také důležité zmínit vyhlášku 48/2005 Sb. „o základním vzdělávání a plnění povinné školní docházky“, tato vyhláška se zaměřuje na obecné podmínky plnění základního vzdělávání.

Podle školského zákona je žák se SVP definován: „*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.*“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb.)

Děti, žáci a studenti se SVP mají právo na vzdělávání, které odpovídá jejich vzdělávacím potřebám. Tito žáci mají upravený obsah a výstupy vzdělávání a zároveň jsou jim poskytnuty odpovídající formy a metody vzdělávání. Velmi důležité a nezbytné je vytvořit žákům podmínky, které toto vzdělávání umožní. K tomu napomáhají zprávy z vyšetření žáků, které vystaví speciálně pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologická poradna. Ve zprávě jsou potřebné informace a instrukce pro pedagogické pracovníky, kteří dítě se SVP vzdělávají.

V případě hodnocení žáků a studentů se SVP se bere ohled na druh a závažnost postižení (Školský zákon č. 561/2004 Sb.).

2.1 Vzdělávání v běžné základní škole

Pokud se v běžné základní škole nachází žák se SVP hovoříme o tzv. inkluzivním vzdělávání. Hlavním cílem inkluzivního vzdělávání je zapojení všech studentů do vzdělávacího procesu bez ohledu na jejich odlišnosti fyzické a mentální. Je-li ve třídě přítomen žák se SVP, má nárok na některé z podpůrných opatření, která jsou k dispozici. Nejčastějším podpůrným opatřením je pomoc asistenta pedagoga při vzdělávání a naplnění

výstupů vzdělávání. Dalším podpůrným opatřením, které žák může mít k dispozici, je úprava obsahu a výstupů vzdělávání na minimální hranici, která je stanovena rámcovým vzdělávacím programem. Ve škole, ve které jsou přítomni žáci se SVP nedochází k segregaci těchto žáků do speciálních tříd a škol, jsou zapojeni do všech činností třídy a školy a nejsou vyčleňováni z kolektivu. Pokud se ve třídě nachází žák s doporučením ze školského poradenského zařízení," musí být sestaven tzv. plán pedagogické podpory, který napomáhá k integraci žáků se SVP (online: inkluzivniskola.cz).

2.1.1 Inkluze a integrace

České republice se systém integrovaného vzdělávání rozvinul až v posledních letech. Můžeme zde nalézt rozvinutý systém institucí a forem speciálního vzdělávání dětí s postižením. Integrace a inkluze jsou pojmy, které se v našich slovnících začaly vyskytovat až po roce 1989 (Valenta a kol., 2003).

Integrace

Pojem integrace je v současné době stále více užívaným termínem. Setkáváme se s ním ve většině vědeckých disciplín a netýká se jen školství ale i dalších odvětví. Každý autor může definovat a chápat pojem integrace různě.

Podle Bürliho Integrace je „*snaha poskytnout v různých formách výchovu a vzdělání jedinci se speciálními vzdělávacími potřebami v co možná nejméně restriktivním prostředí, které optimálně odpovídá jeho skutečným potřebám.*“ (Bürli in Hájková, 2005, str. 16)

V pedagogickém slovníku se dozvíme, že „*Integrace jsou přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, str. 53)

V současné době se integraci v oblasti školství nejvíce věnuje Jan Jenský a definuje integraci jako „*dynamický, postupně se rozvíjející pedagogický jev, ve kterém dochází k partnerskému soužití postižených a intaktních na úrovni vzájemně vyvážené adaptace během jejich výchovy a vzdělávání a při jejich aktivním podílu na řešení výchovně vzdělávacích situací.*“ (Jesenský, 1996, str. 31)

Termín integrace pochází z latinského slova „integer“ a v doslovném překladu znamená „znovuvytváření celku“ (Uzlová, 2010).

Možnosti integrace jsou vždy individuální, protože se týkají samotné osobnosti postiženého. Velký vliv na míru integrace má samostatnost a nezávislost postižené osoby. Aby byla integrace úspěšná a mohlo k ní dojít, ovlivňuje ji několik faktorů. Mezi základní

faktory patří rodiče a rodina, škola, učitelé ale i poradenství. Prostředky speciálně pedagogické podpory jsou podpůrní učitelé, osobní asistent, doprava dítěte. Názory se liší podle země původu i odborného zaměření autora.

Další faktory, které mohou ovlivňovat integraci, jsou architektonické bariéry, sociálně psychologické mechanismy, organizace zdravotně postižených (Müller a kol, 2001). Velkou roli při integraci hraje připravenost učitele na práci s mentálně, tělesně nebo smyslově postiženým žákem. Pedagog by měl mít alespoň základní znalosti z oblasti speciální pedagogiky a dostatek informací o handicapu příslušného žáka, aby věděl jak k němu přistupovat. Jeho povinností je také připravit na změny třídní kolektiv a nastolit příznivé prostředí ve třídě. Integrace je velkým přínosem pro celý třídní kolektiv, ale i pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. (Valenta a kol, 2003)

Inkluze

Inkluze je nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení.

Inkluzivní škola přijímá **všechny** děti bez ohledu na jejich sociální situaci, vyznání, rodinnou konstelaci, postižení, rasu, příslušnost k menšině a vzdělává je individuálně podle jejich potřeb. Existence různorodosti je přitom vnímána jako obohacení a přínos.

Inkluzivní vzdělávání má své principy, kterými se liší od vzdělávání dětí se znevýhodněním v běžných školách formou integrace. Předmětem snahy zúčastněných není pouze umístění znevýhodněného dítěte do běžné školy, ale přizpůsobení školy potřebám dítěte. Důraz je kladen na kvalitu vzdělávání a zdůrazňuje prospěch pro obě strany.

Inkluzivnímu vzdělávání se říká také **společné vzdělávání** a je založeno na přesvědčení, že všichni žáci mají právo být vzdělávání ve skupinách se svými vrstevníky a vzdělávají se ve školách v místě bydliště. Učitelé, rodiče i další zainteresovaní spolupracují a mají k dispozici dostatečné a odpovídající zdroje, které zohledňují potřeby začleněného žáka. (Inkluzivní vzdělávání, online, cit. 2013-09-02)

2.2 Vzdělávání ve škole podle §16 odst. 9 zákona

Na základě vyšetření ve školském poradenském zařízení lze žáka přeřadit do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 zákona ve znění pozdějších předpisů.

K tomuto zařazení dochází u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, u kterých nepostačují k naplňování vzdělávání samotná podpůrná opatření poskytovaná v běžné škole.

Školy, třídy nebo studijní skupiny jsou zřízeny podle druhu znevýhodnění. V některých případech se v nich mohou vzdělávat i žáci s dalším postižením, které je uvedeno v § 16 odst. 9 školského zákona ve znění pozdějších předpisů za podmínky, že jejich počet nepřesáhne jednu čtvrtinu nejvyššího počtu vzdělávajících žáků ve třídě. Zároveň se podle uvedeného paragrafu ve třídě nevzdělávají žáci bez mentálního postižení.

V těchto školách, třídách, odděleních nebo studijních skupinách se mohou vzdělávat žáci pouze na základě žádosti, kterou podává zletilý žák nebo zákonný zástupce žáka. Tito žáci musí mít platné doporučení školského poradenského zařízení.

Platnost prvního doporučení je vystavována nejdéle na 1 rok, u dalšího pak na 2 roky. Datum platnosti je vždy uveden v doporučení, ve kterém je rovněž i odůvodnění vzdělávání v této škole, třídě nebo skupině (vyhláška č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Ve školách, zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, se žáci vzdělávají podle Rámcového vzdělávacího plánu pro základní vzdělávání, dále jen RVP ZV, podle kterého je vyhotoven Školní vzdělávací program dále jen ŠVP a po absolvování devítileté školní docházky získají žáci základní vzdělání.

Výstupy a učivo uvedené v RVP ZV jsou závazné pro všechny školy a na základě toho je vytvořen ŠVP a následně Individuální vzdělávací plán, dále jen IVP, pro žáky s doporučením ze školského poradenského zařízení.

Díky vyhlášce č. 27/2016 Sb. se obsah učiva a výstupy v těchto školách dostávají na minimální doporučenou úroveň, která se používá pouze u žáků s LMP, kteří mají minimálně třetí stupeň podpůrných opatření. V případě, že škola má vytvořené speciální ŠVP – minimální výstupy ve vzdělávání pro žáky s LMP - nemusí tito žáci mít IVP. V těchto školách mají IVP pouze žáci se specifickými poruchami učení, autismem, souběžným postižením atd.

Základní škola určena pro žáky s postižením se nejvíce liší od běžné základní školy využíváním speciálně pedagogických prostředků. V této škole mohou vyučovat pedagogové, kteří mají vzdělání v oblasti speciální pedagogiky. Speciální pedagogové využívají v těchto školách různé kompenzační pomůcky, rehabilitační pomůcky, speciální

učebnice, a další vzdělávací pomůcky, které žákům pomáhají a usnadňují jim vzdělávání. Ve většině těchto škol je ve třídách menší počet žáků a zároveň je tam k dispozici asistent pedagoga, který je určen žákům na základě podpůrných opatření (Valenta a kol. 2018).

2.3 Podpůrná opatření pro žáky se SVP

Důležité je porozumět způsobům vzdělávání lidí se speciálně vzdělávacími potřebami (dále jen SVP) a respektovat způsob vzdělávání tak, aby odpovídal potřebám těchto lidí. Žáci se SVP mají nárok na bezplatné poskytování podpůrných opatření, kterými se rozumí důležité a nezbytné úpravy ve vzdělávání a službách, které musí odpovídat zdravotnímu stavu, prostřední a dalším životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.

Podpůrná opatření spočívají v poradenské podpoře školám a školskému poradenskému zařízení. V úpravě obsahu, hodnocení metod a způsobu vzdělávání a nově také k zabezpečení výuky předmětu speciálně pedagogické péče.

Pokud má žák určitý stupeň podpůrného opatření, může mít nárok na využívání kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a pomůcek nezbytné pro výuku. Jednou z novinek, které zákon stanovuje, je úprava očekávaných výstupů vzdělávání v rozsahu, které určuje rámcový vzdělávací program. Žáci se SVP mohou rovněž být vzdělávání podle IVP nebo využít služby asistenta pedagoga a dalších pedagogických pracovníků.

V současné době se podpůrná opatření dělí do 5 stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Podpůrná opatření lze kombinovat a podpůrné opatření vyššího stupně může být použito jen v případě, že školské poradenské zařízení rozhodne, že odpůrné opatření nižšího stupně není dostatečné k uskutečnění vzdělávacích možností dítěte, žáka nebo studenta a k uplatnění jeho práva na vzdělávání. (Zákon 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Podpůrná opatření jsou určité úpravy ve vzdělávání žáků a organizaci školy. Jednotlivá podpůrná opatření jsou uzpůsobena zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí a dalším životním podmínkám. Všichni žáci se SVP mají právo na poskytování podpůrných opatření školou nebo školským poradenským zařízením zcela zdarma.

Dle školského zákona „*podpůrná opatření spočívají v:*

a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,

b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,

c) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,

d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpurných nebo náhradních komunikačních systémů,

e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,

f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,

g) využití asistenta pedagoga,

h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo

i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. (Školský zákon, § 16)

2.3.1 Postup školy při poskytování podpurných opatření

Při poskytování podpurných opatření se rozlišuje, zda se jedná o podpurné opatření prvního stupně nebo druhého až pátého stupně. Pokud je žákovi přiznán první stupeň podpurného opatření, musí škola zpracovat plán pedagogické podpory, který zahrnuje hlavně popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Stanovení cílů podpory a způsobu vyhodnocení realizovaného plánu a jeho naplnění. Tento plán musí být průběžně aktualizován a vyhodnocován podle aktuálního stavu žáka se SVP.

Vyhodnocení, zda plán pedagogické podpory funguje, musí proběhnout nejpozději do 3 měsíců od zahájení poskytování podpurných opatření. Pokud tento plán nevede k naplnění stanovených cílů, je zákonnému zástupci žáka doporučeno navštívit školské poradenské zařízení. S realizací plánu musí být seznámen zákonný zástupce žáka a také všichni vyučující i pedagogičtí pracovníci podílející se na vzdělávání žáka.

Pokud je žákovi přiznané podpurné opatření druhého až pátého stupně je postup realizace takový, že ředitel školy pověří pedagogického pracovníka, který bude

zodpovědný za spolupráci se školským poradenským zařízením, ve kterém bylo žákovi vystaveno doporučení. Poradenskou pomoc může vyhledat i sám rodič na základě vlastního uvážení. Školské poradenské zařízení provede vyšetření žáka, informuje se o průběhu vzdělávání žáka ve škole nebo u rodičů.

Na základě těchto informací školské poradenské zařízení vystaví doporučení s příslušnými údaji. V případě podpůrných opatření, které jsou určeny žákovi pro zlepšení výuky, přednostně školské poradenské zařízení doporučí takové kompenzační pomůcky, speciální učebnice, speciální pomůcky, které má škola k dispozici. Pokud škola tyto pomůcky nemá, je v doporučení stanoven normativ na zapůjčení nebo nákup kompenzačních pomůcek. Vystavení doporučení musí školské poradenské zařízení vždy konzultovat se školou, zletilým žákem nebo zákonným zástupcem žáka a přihlíží k jejich vyjádření (vyhláška č. 27/2016 Sb. Ve znění pozdějších předpisů).

2.3.2 Asistent pedagoga

Asistent pedagoga je pedagogický pracovník, je zaměstnancem školy, působí ve třídě, ve které se nachází žáci se speciálně vzdělávacími potřebami. Činnost asistenta pedagoga upravují předpisy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT ČR), zejména zákony č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů a další metodické pokyny a prováděcí vyhlášky.

Asistent pedagoga poskytuje výchovnou a vzdělávací pomoc a pomáhá tím zajišťovat plynulý chod výuky. Také pomáhá s přizpůsobením se žáků ve školním prostředí, s komunikací se spolužáky a s dalšími činnostmi (Uzlová, 2010).

Typy asistentů pedagoga

Pro zabezpečení vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří potřebují podporu asistenta v resortu MŠMT, se setkáváme se třemi typy asistentů pedagoga. Asistent pedagoga pro:

1. žáky se sociálním znevýhodněním
2. žáky se zdravotním postižením nebo znevýhodněním
3. žáky mimořádně nadané (Čádová, 2012).

Náplň práce asistenta pedagoga

Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák přichází.

Činnost pedagogických pracovníků je rozdělena na přímou a nepřímou činnost a o jejím poměru rozhoduje ředitel školy. Činnost asistent pedagoga spočívá v pomáhání učiteli s přípravou a plánováním výuky, podporou žáka při zapojování do výuky, práci se skupinou žáků nebo individuální práce (ve třídě i mimo třídu), práci s celou třídou, pomoc žákovi v přípravě na výuky, zapojení do tvorby, realizaci a revize plánů (IVP), pomoc při komunikaci s rodinou a zapojení do evaluace výuky a hodnocení žáka (inkluzivniskola.cz).

Kvalifikační podmínky pro pozici asistenta pedagoga

Předpoklady pro výkon činnosti a odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pedagogických pracovnících“), jenž nabyl účinnosti 1.1. 2005 a následně vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komise a kariérním systému pedagogických pracovníků (dále jen „vyhláška o DVPP“). Výše uvedený zákon na základě ustanovení § 2 přiznal asistentovi pedagoga postavení pedagogického pracovníka.

Dle znění § 20 zákon č. 563/2004 Sb. v úplném znění k 1. 9. 2012 rozlišuje dva druhy asistentu pedagoga a jejich odbornou kvalifikaci:

(1) Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace, získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,*
- b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a*

- *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - *studiem pedagogiky, nebo*
 - *absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen "studium pro asistenty pedagoga"),*
 - c) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,*
 - d) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a*
 - *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - *studiem pedagogiky, nebo*
 - *studiem pro asistenty pedagoga,*
 - e) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo*
 - f) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a*
 - *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,*
 - *studiem pedagogiky, nebo*
 - *studiem pro asistenty pedagoga.*
- (2) *Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci:*
- a) *vzděláním podle odstavce 1,*
 - b) *středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky,*

- c) *středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu asistentů pedagoga,*
- d) *středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a*
 - *studiem pedagogiky, nebo*
 - *studiem pro asistenty pedagoga, nebo*
- e) *základním vzděláním a studiem pro asistenty pedagoga (Zákon o pedagogických pracovnících, online, cit. 2020-11-22)*

2.3.3 Individuální vzdělávací plán žáků se ŠVP

Jedním z hlavních podpůrných opatření pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami je IVP. Tento individuální plán vytváří škola na základě žádosti zákonného zástupce nebo zletilého žáka. Zároveň tato žádost musí být opodstatněna na základě doporučení školského poradenského zařízení.

IVP musí být vyhotoven nejpozději do jednoho měsíce od podání žádosti o jeho vyhotovení. Plán může být postupně upravován během celého školního roku dle potřeb žáka. IVP je vyhotovován na jeden školní rok a minimálně dvakrát ročně musí být vyhodnocen.

Hlavní oporou pro tvorbu IVP je ŠVP školy a zároveň je součástí dokumentace žáka ve školní matrice. Vytvoření IVP je závazný pro všechny vyučující, kteří se podílejí na vzdělávání daného žáka, a jsou s tímto plánem seznámeni. IVP může být vytvořen na všechny předměty, které má žák, anebo pouze na předměty vybrané. Výběr záleží na doporučení ze školského poradenského zařízení. IVP musí obsahovat základní informace o žákovi, jeho diagnóze a poskytovaných podpůrných opatřeních. IVP obsahuje informace o používaných metodách a formách výuky, úpravách obsahu a výstupu vzdělávání.

IVP je vyhotoven ve spolupráci se školským poradenským zařízením, kterému je zasílána kopie IVP a které sleduje jeho dodržování. IVP je zároveň vyhotoveno ve spolupráci s žákem a zákonným zástupcem, v případě nezletilého žáka. Za vyhotovení IVP odpovídá ředitel školy (Vyhláška č. 27/2016 Sb.).

V případě distanční výuky byla rodičům a jejich dětem zpřístupněna celá řada aplikací a programů, které jsou za normálních okolností zpoplatněny, zcela zdarma. Na naší škole

jsme zároveň v rámci konzultačních hodin a online setkání doporučovali různé aplikace a programy, které by žákům se SVP usnadnily výuku a zvládnání tohoto těžkého období.

Výhodou pro vzdělávání mimo školu jsou nejrůznější neziskové organizace (mimoškolní organizace), které pomáhají žákům se zvládnáním učiva formou doučování. Děti se dostanou mimo školu a pracují s nimi jiné osoby – bez obvyklého školního „tlaku“. Zároveň tyto organizace velice pomáhají zaměstnaným rodičům, kteří se nedokážou v plné míře věnovat vzdělávání svých dětí.

V regionu Dobříšska je několik organizací, které pracují s dětmi např. Charita Nový Knín, MAS Brdy Vltava a Nízkoprahové zařízení Terén. Všechny tyto organizace průběžně doporučujeme rodičům.

Při práci s žáky se SVP jsou velice průběžné konzultace se zákonnými zástupci, při kterých se probírají jak úspěchy, tak i neúspěchy žáka, na co je důležité se zaměřit při procvičování a upevňování učiva. Přirozeně dochází k vyměňování různých metod a postupů v oblasti vzdělávání dětí.

Například při vzdělávání dětí s PAS může docházet ke konfliktům, protože tyto děti potřebují mít řád, který musí být dodržován jak ze strany rodičů, tak i ze strany vyučujících, protože případná změna může vést k negativnímu chování dítěte.

3 RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S MOBILNÍMI ZAŘÍZENÍMI

Děti se SVP se setkávají s běžnými riziky jako každé jiné zdravé dítě. Hlavním problémem při používání moderních technologií, které jsou k dispozici žákům se SVP, je, že tyto děti jsou bohužel velice často náchylnější k možným rizikům než děti bez postižení.

Děti se SVP jsou velice důvěřivé a dobře ovlivnitelné. Velká část dětí se SVP si ani neuvědomují, jaká rizika mobilní zařízení skrývají, a co vše se jim může při používání těchto zařízení stát.

V této části práce se na rizika zaměřím a představím si ta nejčastější. Při práci na mobilních zařízeních by měli rodiče hlídat aktivitu dětí se SVP na těchto zařízeních, a vyučující (v rámci konzultací) může rodičům doporučit nejrůznější metody, jak své děti ochránit.

3.1 Zdravotní rizika a prevence

Uživatel mobilních zařízeních je neustále vystavován rizikům. Mezi nejčastější zdravotní rizika lze zařadit bolení hlavy, zad, pálení a slzení očí. S těmito problémy se setkáváme u většiny uživatelů počítače. Z tohoto důvodu je velice důležité dbát na dodržování pravidla při práci na PC u žáků od mladšího školního věku.

Základní pravidla, která si děti osvojí využívají i v budoucnosti jak při práci na PC ve škole, tak i doma.

Mezi nejvíce rizikovou oblast patří oči. Poškození zraku je způsobeno monitorem, který může mít nekvalitní grafickou kartu, špatně nastavený kontrast a jas nebo je špatně osvětlena místnost, ve které se počítač nachází. Nové obrazovky monitoru mají zabudované filtry, které šetří oči. Při práci na zařízeních mobilních zařízeních je důležité dodržovat několik základních pravidel, které šetří oči, a tím snižují zdravotní rizika.

Pokud je monitor umístěn u okna, nestavět ho zády nebo čelem k oknu. Jak již bylo zmíněno - důležité je osvětlení místnosti převážně ve večerních hodinách. Také je důležité dodržovat vzdálenost od monitoru, která se rovná natažené paži, nebo 50-70 cm. Zároveň mít nastavenou výšku židle tak, aby oči hleděly do obrazovky mírně dolů (Kovářová, 2004).

Další rizikovou oblastí jsou záda a krk. V případě, že špatně sedíme u počítače, může to vést k bolesti zad a krku. Je třeba dohlédnout na to, aby byla židle ve správné výšce, nohy mít v pravé úhlu a chodidla by měla být celá na zemi.

Hlava by měla být zpříměna s volnými rameny, předloktí volně položena na psacím stole. Velmi důležité je dodržovat přestávky v případě, že u počítače trávíme delší dobu. Tuto přestávku můžeme věnovat uvolňovacím cvikům, které nám snižují riziko bolesti hlavy a zad (Kovářová, 2004).

3.2 Rizika internetu a prevence

Moderní ICT zařízení (mobilní telefony, i-pad, tablet, notebook atd.) mají přístup k internetu a usnadňují nám každodenní život a šetří čas. Internet lze využívat k obchodování, placení faktur, objednávání zboží, ale i ve školství kde se využívá z velké části, jak ze strany rodičů, tak i učitelů. Lidé si uvědomují pozitiva, které jim online svět přináší, ale zapomínají na rizika.

Internet umožňuje dětem hraní online her, hledání potřebných informací, komunikaci a rychlé seznamování. Při těchto aktivitách je velké riziko, že dítě se setká s některým nežádoucím jevem, který se na internetu nacházejí.

Rizika spojená s prostředím internetu jsou nejčastěji:

- Kyberšikana
- Kyberstalking
- Kybergrooming
- Sexting
- Závislost na internetu
- Nezákonný a nevhodný obsah na internetu

Kyberšikana

Kyberšikana je druh šikany, která se odlišuje od běžné šikany tím, že při její realizaci jsou využívány informační a komunikační technologie (ICT). Nejčastěji je praktikována prostřednictvím internetu a mobilních telefonů.

Jedním ze znaků kyberšikany je, že oběť musí být napadána cíleně a opakovaně jednou osobou, nebo skupinou. Kyberšikana zahrnuje několik forem útoku: a to verbální útoky, šíření fotografií, videa, zvukových nahrávek s danou osobou, která je šikanovaná. Dále se projevuje vyhrožováním, zastrasováním, vydíráním nebo odcizení online identity,

odhalení hesla k sociálním sítím (Facebook, Twiter, Instagram atd.) a pomocí těchto online sítí ubližovat oběti.

Nebezpečí v kyberšikaně spočívá v anonymitě útočníka. Pocit anonymity útočníka, který se často skrývá pod přezdívkou, je nejčastějším spouštěcím faktorem, poněvadž útočník má pocit bezpečí. Tento pocit vyvolává u agresora stupňující agresí a využívání nových forem a metod šikany. Agresor se ve virtuálních světě často chovají odlišně než v reálném světě. Ve virtuálním světě rovněž nezáleží na věku, pohlaví, síle, postavení v sociální skupině. Jsou odvážnější, hovornější a dělají věci, ke kterým by se jinak neodvážili.

U kyberšikany nelze útočníka předvídat, jako u běžné šikany. Odhalení útočníka je v současnosti ovšem velice zjednodušeno, protože každý uživatel internetu nechává tzv. virtuální stopy, podle kterých lze útočníka vystopovat a nalézt dostatek důkazů např. v online komunikaci.

Odhalení oběti kyberšikany je velký problém, na rozdíl od oběti běžné šikany, kdy napadený má u velké části případů modřiny a otevřený strach z určitých lidí. U kyberšikany se převážně jedná o útoky na psychiku oběti a může vést až k sebevraždě.

Před kyberšikanou se lze chránit tím, že si dobře rozmyslíme, co odesíláme a komu. Nezveřejňujeme své heslo a chráníme si ho. Nikdy nikomu neznámému nesdílujeme své osobní údaje, podle nichž by vás mohl útočník vystopovat. Nezveřejňujeme své osobní fotografie na internetu a ani je nikomu neposíláme. V případě náznaků kyberšikany se svěřte rodičům, učitelům nebo přátelům (Kožíšek, Písecký 2016), (online: e-bezpeci.cz).

Kyberstalking

Kyberstalking je opakované a zvyšující se obtěžování nebo pronásledování. V těchto případech útočník používá komunikační technologie (zasílání velké množství SMS, e-mailu, neustále volání). Mezi nejčastější oběti patří známé osobnosti, bývalí partneři nebo osoby, které neopětují city útočníka (Krčmářová, 2012).

Mezi typické projevy kyberstalkingu patří:

Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť

Tento kontakt je prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Zasílání SMS, MMS, volání, zasílání různých zásilek, vzkazů. Zprávy mohou být ze začátku příjemné, neobtěžující, postupně se, ale intenzita zasílání stupňuje a zprávy jsou urážlivé, nevkusné nebo zastrašující.

Demonstrování moci a síly stalkera

V tomto projevu je útočník snaží u oběti zbudit pocit strachu.

Uskutečňování výhrůžek

Útočník ničí úmyslně majetek oběti a uskutečňuje předešlé výhrůžky.

Stalker se vydává za oběť

Stalker chce, aby okolí na něj pohlíželo jako na oběť, sám sebe označuje za oběť.

Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem

Útočník se snaží poškodit oběť šířením nepravdivých informací, prostřednictvím sociálních sítí, a falešných internetových stránek (Kopecký 2010).

Kybergrooming

Kybergrooming je označováno chování uživatele internetu s cílem vyvolat u dospělých nebo dítěte důvěru a vylákat ho na osobní schůzku za účelem pohlavního zneužití (znásilnění), nebo zneužití dané osoby za jiným účelem např. ve jménu terorismu.

Proces kybergroomingu se skládá z několika fází:

1) Vzbuzení důvěry a snaha izolování oběti

V této fázi se útočník snaží získat důvěru u oběti. Kybergroomer se staví do role, kdy má zájem o problémy oběti nebo má stejné, rozumí jí, má stejné zájmy (koníčky). V této části útočník používá informace, které má nebo zveřejňuje na sociálních sítí nebo se snaží tyto údaje zjistit jedná se o informace např. e-mail, telefonní číslo, adresu bydliště, školy.

2) Skrytá nabídka, podplácení dárky

Kybergroomer posiluje vztah s obětí prostřednictvím dárku. Jedná se převážně o peníze, oblečení, mobilní telefon atd.. Prostřednictvím těchto dárek oběť podplácí.

3) Emoční závislost

V této části útočník zná tajemství oběti, intimní problémy, které v případě potřeby mohou být použité proti oběti, která si neuvědomuje, jak velkou zbraň útočníkovi poskytl.

4) Nabídka osobního setkání

V této fázi dochází k osobnímu kontaktu kybergroomera a oběti. Setkání se uskutečňuje převážně na místech, ze kterých je těžké uniknout, opuštěných místech, v autě útočníka nebo v bytě.

5) Napadení, sexuální obtěžování nebo zneužití

Pokud dojde k osobnímu setkání útočníka a oběti z velké části končí toto setkání napadením, sexuálním obtěžováním nebo zneužitím oběti. Je to zároveň poslední fáze kybergroomingu.

Ochrana před kybergroomingem

Základem je být obezřetný v komunikaci s osobou, kterou neznáme, převážně pokud nás taková osoba sama kontaktuje a komunikaci navazuje prostřednictvím různých záminek. Nejlepší je v takovém případě vůbec nereagovat na takovou komunikaci. Nepřidávat si osoby, které neznáme, mezi své přátele prostřednictvím online komunikačních portálů (facebook). I u známých osob, které online žádost o přátelství zasílají, se vždy přesvědčte, zda se jedná skutečně o danou osobu. Nesdílejte citlivé informace, které mohou být zneužité a nebuďte přehnaně důvěřiví. Nikdy nechoďte na osobní schůzky s osobou, kterou znáte jen z internetu (Kožíšek, Písecký 2016), (online: e-bezpeci.cz).

Sexting

Sexting znamená zasílání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem. Dále se pod tímto pojmem označuje publikování informací se sexuální tematikou na internetu – včetně vlastních obnažených fotografií a videí.

Mezi nejčastější motivace k rozesílání a zveřejňování choulostivých fotografií, videí je snaha navázat kontakt s osobou, se kterou chce partnerský vztah, upoutat své okolí, předvést své tělo v nejlepším stavu atd.

Největší riziko sextingu je poskytování citlivých materiálů potencionálnímu útočníkovi. Může dojít ke zneužití, zveřejnění obsahu, který se velice rychle na internetu šíří a zůstává v online světě velice dlouho. Zveřejněný obsah nelze z internetu zcela odstranit.

Pokud osoba mladší 18 let zveřejňuje intimní fotografie, videa své nebo jiných osob na internetu dopouští se trestného činu podle zákona č. 40/2009 Sb., §192 výroba a jiné nakládání ve vztahu dětské pornografie.

V případě úniku vašich choulostivých materiálů v prostředí internetu můžete vyhledat pomoc na internetových stránkách Policie ČR (online: <http://aplikace.policie.cz/hotline>) (online: e-bezpečí.cz).

Závislost na internetu

V dnešní době vyžaduje většina profesí pravidelnou práci s internetem z toho důvodu nelze každou osobu, která tráví hodně času v online prostředí, požadovat za závislou. Dítě nebo dospělá osoba je považovaná za závislého na internetu, jestliže splňuje následující příznaky:

Význačnost – nejdůležitější se stává určitá aktivita na internetu ovládá myšlení, chování a citění člověka.

Změny reakcí – závislá osoba se chová nervózně, je stále neklidná, ale v případě, že se připojí k internetu, vnímáme u ní uvolnění a uklidnění.

Zvyšování tolerance – stejně jako u osob závislých na návykových látkách se zvyšuje dávka, tak i u závislosti na internetu se musí zvyšovat doba strávená na internetu.

Konflikt – závislá osoba neustále dostává do konfliktu s osobami ze svého okolí.

Abstinenční symptomy – pokud osoba závislá na internetu má omezen přístup k internetu je podrážděná, nervózní, vzteklá až agresivní (Krmářová 2012).

Jedinou prevencí v oblasti závislosti na internetu je omezení času, který na něm dítě, nebo dospělá osoba tráví. Pokud začíná projevovat některý z výše uvedených příznaků mohou se zákonní zástupci obrátit o radu na pedagogické pracovníky nebo na specializované internetové stránky (online: e-bezpečí.cz).

Nezákonný a nevhodný obsah na internetu

Do nezákonného nebo nevhodného obsahu na internetu patří dětská pornografie, zneužívání dětí, stránky s nepatřičnou dětskou nahotou, dětskou prostitucí, nabádání k sebepoškození, šíření drog, rasismu, kybergrooming. Všechny stránky s touto

tématikou negativně ovlivňují vývoj a výchovu dětí a mladistvých (online: <https://www.stoponline.cz/page/3625/co-hlasit/>)

S nevhodným a nezákonným obsahem na internetu se lze setkat i náhodně bez zjevné příčiny nebo úmyslu. Stačí, pokud uživatel internetu zadá do vyhledávače název filmu, o který má zájem. Určitý uživatel může zneužít oblíbenost filmu a založí stránky, které se jmenují jako film, ale obsahují pornografický obsah.

Bojovat proti nezákonnému a nevhodnému obsahu na internetu můžeme prostřednictvím projektu z roku 2010 s názvem Červené tlačítko. Červeného tlačítka lze nahlásit jakýkoli nevhodný nebo nezákonný obsah na internetu. Na webové stránce **www.horkalinka.cz** je umístěno samotné tlačítko, tak i podrobné informace o něm. Další stránkou, která pomáhá proti nevhodnému a nezákonnému obsahu, a kde lze tyto stránky nahlásit je **www.stoponline.cz** (online: www.horkalinka.cz, www.stoponline.cz).

3.3 Nomofobie

Jedním z rizik, které souvisí s používáním ICT je nomofobie. Pro mnoho lidí neznámým pojmem, který pochází z anglického slova nomophobia a začal se objevovat počátkem 21. století. Označuje chorobný strach nebo fobii, který spočívá ve ztrátě nebo zapomenutí mobilního telefonu, smartphonu, vybití baterie, rozbití atd..

Nomofobia se nejčastěji objevuje u mladých lidí, kteří jsou nejčastějšími uživateli mobilních telefonů.

Jednou z definic nomofobie je *„jedním ze znaků závislosti na mobilním telefonu a označuje strach z toho, že mobilní telefon z nějakého důvodu jednoduše nemůžeme používat. Vzniká jako produkt interakce mezi lidmi, informacemi a komunikačními technologiemi a postihuje velkou část populace mladých lidí“* (Kopecký, online, 2015).

Příznaky, projevy, symptomy

Mezi nejčastější příznaky nomofobie patří nervozita, zapomenutí telefonu, neustálá kontrola, zda nemá zmeškaný hovor nebo sms. Při příchodu domů okamžitě mobilní telefon postižený připojí k nabíječce, aby nedošlo k vybití baterie. V případě, že nemůže najít telefon, dochází u postiženého k hysterii. Pokud se takový člověk pohybuje po domě či bytě má mobilní telefon neustále při sobě i v případě, že jde do koupelny nebo na toaletu.

Dalším projevem nomofobie je neustále zastavování u výloh s mobilními telefony a sledování, zda jejich mobilní telefon není zastaralý a má nejmodernější vybavení (Mlčochová, online).

3.4 Rizika používání mobilních zařízení

Nedílnou součástí informačních technologiích jsou tablety, které mají svá rizika jak při užívání doma, tak i ve školním prostředí. Rizika, kterými se můžeme při používání setkat, je například již zmíněná kyberšikana - především v prostředí chatu, nevhodný obsah na internetu atd..

V dnešní době se k zabraňování podobných rizik ve školním prostředí používají programy typu classroom management, jehož název můžeme přeložit jako „nástroj pro řízení žákovských zařízení“ např. tabletů, notebooků, počítačů atd. Pokud škola využívá mobilní zařízení, je dobré mít tento program zajištěn.

Při pořizování programu typu classroom management můžeme narazit na placené programy, které nabízejí větší množství funkcí a jiné jsou zdarma, ale poskytují pouze základní dovednosti. Tyto programy se stále více inovují a zdokonalují. Jedním z důvodů proč tomu tak je, je ten, že se stále více využívají mobilní zařízení ve školách při výuce. Proto je důležité tato zařízení zabezpečit. Zároveň je program dobrým pomocníkem při organizaci výuky.

Programy tohoto typu mají celou řadu funkcí jako:

- Sledování obrazovky všech účastníků
- Odesílání dokumentů
- Sdílení obrazovky
- Přenos souboru z jednoho zařízení do ostatních
- Blokování vybraných webových stránek
- Blokování vybraných aplikací a programů
- Hromadné spuštění vybraných aplikací a otevírání webových stránek
- Chat s žákem, ale i mezi žáky
- Převzetí ovládní
- Vypnutí zvuku všech zařízení nebo jen jednoho
- Správa připojení zařízení
- Celkové vzdálené ovládní připojených zařízení (zapnutí a vypnutí)

Z pohledu zabezpečení mobilních zařízení je tento program velice užitečný nástroj, který při výuce může učiteli usnadnit práci a zároveň může sledovat činnost žáků, kteří se zařízením pracují. Tento způsob sledování žákům může vést k odhalení, zda žák pracuje podle zadání nebo zda používá zařízení k jiné činnosti.

Mezi další velice užitečné funkce programu typu classroom management patří blokování vybraných webových stránek, díky této funkci se žáci nedostanou na webové stránky s nevhodným obsahem, např. pornografie, násilí atd. - tyto stránky jsou pro žáky nedostupné (Neumajer, 2015, online).

3.5 Bezpečný internet

Problematika bezpečného internetu je celosvětový problém a zabývá se jí nejedna organizace:

1) **Bezpecne-online.cz**

Vzdělávací server, který se zaměřuje na tři kategorie: děti a mladistvé, rodiče a učitele. Dětem a dospívajícím poskytuje informace, jak co nejbezpečněji používat internet. Server se skládá z několika sekcí. První je *Surfuj bezpečně*, která obsahuje vše, co děti a dospívající potřebují znát. Například jaký je rozdíl mezi legálním a nelegálním stahování a jak efektivně vyhledávat informace atd. Na tomto serveru jsou rovněž dostupné testy a kvízy. Tento server není vhodný jen pro děti a mladistvé, ale i pro jejich rodiče, zasvětili je do problematiky v online světě, jaká rizika mohou jejich děti v online světě překvapit, co „číhá“ na sociálních sítích a zároveň rodiče pochopí moderní technologie.

Jednou ze sekcí této stránky je i ochrana počítače, kde se dozvíme základní informace o virech, které mohou napadnout zařízení a jak se jim bránit. Další sekcí, která se na stránce nachází, je sekce *Výukové materiály*. Tato sekce je především pro učitele. Nacházejí se zde potřebné materiály pro učitele formou brožur, letáků, kvízu, metodických a studijních podkladů, využitelných k výuce informatiky (zdroj: <http://www.bezpecne-online.cz>).

2) **Bezpecnyinternet.cz**

Tato webová stránka je zaměřena, na bezpečný internet. Je rozdělena do 5 sekcí, každá sekce obsahuje informace k této problematice.

Nalezneme zde např. na co dát pozor při užívání internetu, jak ho bezpečně procházet, základní pravidla, doporučení, rizika sociálních sítí, co je nutné dodržovat, různé typy

a jakými zákony je třeba se řídit. Jednotlivé sekce mají název podle uživatelů internetu: začínající uživatel, pokročilý uživatel, rodiče, děti školy (zdroj: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>).

3) E-bezpeci.cz

Projekt e-bezpečí je zaměřen na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci spojenou s rizikovým chováním na internetu. Jedná se o celorepublikový projekt, který vznikl ve spolupráci s Centrem prevence rizikové virtuální komunikace a Pedagogické fakulty Univerzity Palackého a dalších organizací.

Tento projekt se specializuje zejména na kyberšikanu, sexting, kybergrooming, kyberstalking a stalking, rizika sociálních sítí (převážně na Facebook), hoax a spam, zneužití osobních údajů v prostředí elektronických médií. Mezi cílovou skupinu projektu patří žáci a studenti, učitelé, preventisté sociálně patologických jevů, metodici prevence, policisté, vychovatelé, pracovníci OSPOD (Organizace sociálně právně ochrany dítěte), manažeři prevence kriminality a rodiče. V rámci projektu jsou pořádány přednášky a besedy zaměřené na prevenci (zdroj: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>).

4) Pomoconline.saferinternet.cz, linkabezpeci.cz – Linka bezpečí

Tyto stránky jsou určeny pro děti a mládež, kde naleznou potřebné informace, jaká rizika mohou nastat na sociálních sítích a jak mohou požádat o pomoc.

O pomoc mohou požádat několika způsoby: e-mailem, pomocí chatu, bezpečného čísla, které funguje 24 hodin denně (zdroj: <https://pomoconline.saferinternet.cz/>, <http://www.linkabezpeci.cz/>).

5) Seznamsebezpecne.cz

Tato stránka vznikla za spolupráce seznam.cz s nadací Naše dítě, Linkou bezpečí a Policejním prezidiem. Jsou zde zveřejněny 3 filmy o nebezpečí na internetu. Tyto filmy jsou určena osobám ve věku 12-16 let, rodičům a pedagogům. Příběhy jsou na téma: anonymní seznamování, poskytování intimních fotografií a dopisování s pedofilem. Na této stránce možnost anonymně požádat o pomoc v sekci potřebuji pomoc (zdroj: <https://www.seznamsebezpecne.cz/>).

Základní pravidla bezpečného používání a chování se na internetu

- Používejte informační technologie vždy k předem stanovenému cíli

- Ve virtuálním světě buď jen potřebnou dobu, nevěnuj mu více než je potřeba, volný čas využívej efektivněji
- Vždy se chovej tak, abys svými činy nikomu neublížoval a nestal se obětí
- Používej techniku, kterou znáš a rozumíš jí
- Instaluj programy, které znáš a jsou ověřené, neotevírej soubory a e-maily, které přišly v nevyžádané poště
- Využívej kvalitní zabezpečení všech zařízení, které mají přístup k internetu
- Vytvářej si bezpečná hesla, která mají minimálně 8 znaků, využívej kombinace malých, velkých písmen, čísel a znaků
- Aktualizace systému je důležitá, proto na ní nezapomínat
- Chraň používané zařízení před napadením, vhodnými programy
- Nevěř všem informacím, které na internetu naleznáš
- Nešit nepravdivé informace
- Chraň si svá hesla, nikomu je nesděluj
- Na internetu komunikuj jen s osobou, kterou znáš
- Při nevhodné komunikaci se neboj říct ne
- Nikomu nikdy nesděluj osobní informace
- Neposílej a nesdílej na internetu fotografie, videa s choulstivým obsahem
- Při komunikaci nepoužívej webovou kameru s neznámou osobou. Záběry si může kdokoliv uložit a použít proti vám
- Informace, které máš v profilech na sociálních sítích, jsou přístupné všem a mohou být útočником použité proti vám (Burdová, Traxler, 2014).

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Stanovení cílů výzkumu

V rámci této diplomové práce byl zhotoven dotazník s cílem analyzovat využití mobilních zařízení ve škole i mimo školu u žáků se specifickými vzdělávacími potřebami z pohledu rodičů.

METODOLOGIE VÝKUMU

Výzkum byl proveden formou dotazníku vlastní konstrukce s využitím uzavřených, polozavřených a otevřených otázek. Dotazník byl realizován v tištěné, ale i digitální podobě pomocí online aplikace docs.google.com.

CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Pro výběr respondentů byli zvoleni rodiče dětí se speciálně vzdělávacími potřebami ze dvou Základních škol – Základní škola Dobříš Lidická a Základní škola praktická Mníšek pod Brdy. Cílová skupina byla oslovena osobně nebo prostřednictvím vedení dané školy. Celkem bylo osloveno 130 respondentů. Respondenty byli ženy i muži v různých věkových kategoriích. Většina respondentů ochotně spolupracovala při vyplnění dotazníků, které si převzali a vyplnili buď v tištěné nebo online podobě. Z počtu 130 dotazníků se vrátilo vyplněných 96 dotazníků. Školy, které byly vybrány k oslovení respondentů, jsou určeny žákům se speciálně vzdělávacími potřebami, všichni žáci musejí mít doporučení z SPC, PPP. K vyhodnocení výsledků jsem použila Microsoft Excel 2007. Výsledná procenta byla zaokrouhlena na celá čísla.

ČASOVÝ HARMONOGRAM VÝZKUMU

Výzkum byl realizován od září do října 2020 První odpovědi jsem získala již 5. září 2020 a poslední odpověď byla zaznamenána 27. října 2020.

Studium odborné literatury	Červenec, srpen 2020
Příprava výzkumu – vyhotovení dotazníku	Červenec 2020
Vytvoření dotazníku	Srpen 2020

Realizace výzkumu	Září–říjen 2020
Zpracování a interpretace výzkumu	Leden–Duben 2021

Tabulka 1. Časový harmonogram výzkumu

CHARAKTERISTIKA TECHNIKY VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

Dotazník obsahoval celkem 20 otázek. Z toho 15 odborných a 5 otázek týkajících se profilu respondentů a jejich dětí. Zpracování jednotlivých otázek bylo provedeno analýzou a následným tabulkových a grafickým znázorněním. Demograficky zaměřené otázky byly umístěny na konec dotazníku, aby při zobrazení dotazníku nebyl respondent odrazen otázkami, které se týkají přímo jeho nebo jeho dětí i když byl dotazník anonymní. Pouze u jedné položky mohl respondent zvolit více odpovědí, jinak bylo možné zvolit jen jednu odpověď nebo napsat vlastní.

4.2 Charakteristika respondentů

Na dotazník odpovědělo více žen než mužů, konkrétně se jednalo z celkového počtu odevzdaných dotazníků 83 žen a 13 mužů. Respondenti byli věkově různorodí. Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti ve věkovém rozmezí 36–45 let a většina respondentů měla střední odborné vzdělání (učiliště). Na dotazník odpovídali také 3 respondenti, kteří mají vysokoškolské vzdělání. Děti respondentů byly také věkově různorodé, nejpočetnější skupinu tvořily děti ve věkové kategorii 13–14 let. Z hlediska pohlaví dětí byla skupina respondentů vyrovnaná. Konkrétně se jednalo o rodiče 41 dívek a 55 chlapců. Nejvíce dětí respondentů má lehkou mentální retardaci a specifické poruchy učení, některé děti respondentů mají autismus, ADD a ADHD, střední mentální retardaci, tělesné postižení, které se v několika případech kombinuje s dalším druhem postižení nebo vadou a také zde odpovídali respondenti, jejichž děti mají středně těžké mentální postižení. Žádné dítě respondentů nemá zrakové postižení.

Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet respondentů
Muž	13

Žena	83
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Po provedení vyhodnocení této otázky bylo zjištěno, že na dotazník odpovědělo více žen, kterých bylo z celkového počtu odevzdaných dotazníků 83. Mužů bylo jen 13.

Tabulka č. 2 Věk respondentů

Věk respondentů	Počet respondentů
18-26	7
27-35	29
36-45	43
46-55	11
56 a více	6
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědi k této otázce byly rozděleny do několika kategorií. Nejvíce rodičů je ve věku 36–45 let, tuto možnost zvolilo 43 respondentů. 29 respondentů bylo ve věku 27-35 let, 11 respondentů ve věku 45-55 let, 6 respondentů ve věku 56 a více let a 7 respondentů bylo ve věku 18-26 let.

Tabulka č. 3 Vzdělání respondentů

Vzdělání respondentů	Počet respondentů
Základní	8
Střední odborné učiliště	66
Středoškolské	19
Vyšší odborné	0
Vysokoškolské	3
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Podle odpovědí z dotazníků má 66 respondentů střední odborné vzdělání (učiliště), což je více jak polovina všech dotazovaných respondentů. 19 respondentů má středoškolské vzdělání, 8 respondentů má základní vzdělání a 3 respondenti má vysokoškolské vzdělání. Nikdo z respondentů nemá vyšší odborné vzdělání.

Tabulka č. 4 Věk dítěte

Věk dítěte	Počet respondentů
6-8	14
9-12	26
13-14	37
15 a více let	19
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Dle získaných odpovědí z dotazníku, který byl rozdán rodičům na základních školách, bylo zjištěno, že 14 dětí respondentů je ve věku mezi 6-8 lety, 26 dětí respondentů

je ve věku 9–12 let, ve věku 13 – 14 let je 37 dětí respondentů a 19 dětí respondentů je ve věku 15 a více let.

Tabulka č. 5 Pohlaví dítěte

Pohlaví	Počet respondentů
Chlapec	55
Dívka	41
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Podle odpovědí získaných z dotazníků 41 dětí respondentů jsou dívky a 55 dětí respondentů jsou chlapci.

Tabulka č. 6 Druh postižení dítěte

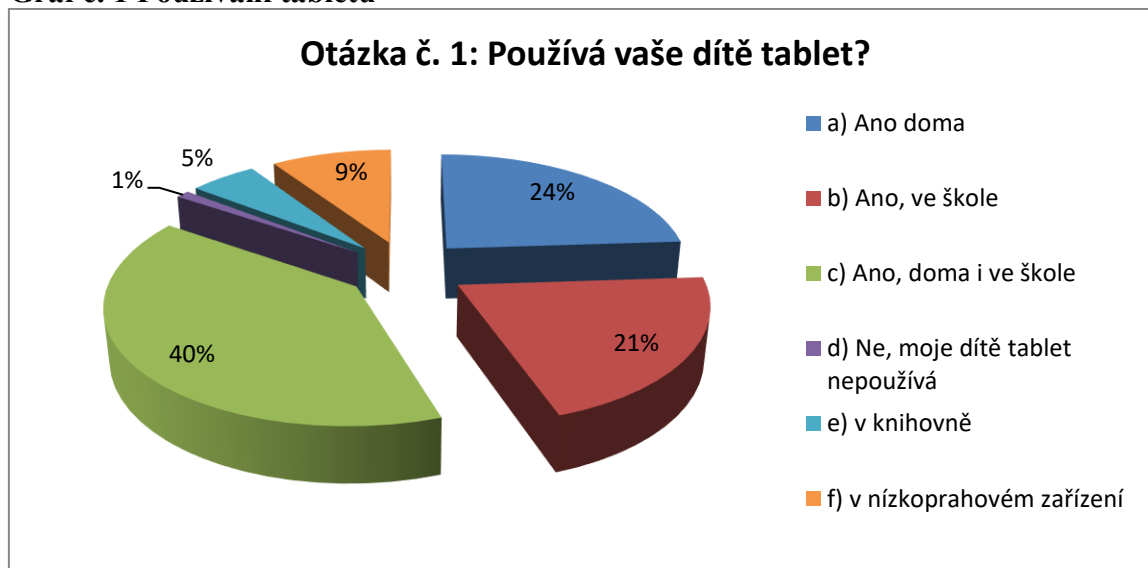
Postižení	Počet respondentů
Porucha autistického spektra (autismus)	8
Lehké mentální postižení	39
Střední mentální postižení	0
Vývojové poruchy učení	28
ADD, ADHD	6
Sluchové postižení	1
Zrakové postižení	0
Tělesné postižení	2
Více vad – LMP a tělesné postižení	3
Více vad – LMP a sluchové postižení	4
Celkem	96

Zdroj: vlastní výzkum

Dotazníkové šetření bylo uskutečněno u rodičů žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Dle získaných odpovědí z dotazníků 39 dětí respondentů má lehké mentální postižení dále jen LMP. Mezi dětmi respondentů je 8 dětí, kteří mají poruchu autistického spektra, 6 dětí respondentů mají ADD nebo ADHD, což je porucha pozornosti a porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou. Mezi dětmi respondentů má 28 dětí vývojové poruchy učení, 1 dítě má sluchovou vadu, 3 žáci kombinované postižení, konkrétně se jedná o LMP a tělesné postižení, 4 děti mají kombinaci postižení, a to LMP a sluchové postižení a mezi dětmi respondentů mají 2 děti respondentů tělesné postižení.

4.3 Výsledky dotazníkového šetření

Graf č. 1 Používání tabletu

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce jsem se zaměřila na používání tabletu, protože podle osobní zkušenosti vím, že je to nejčastější využívané mobilní zařízení ve škole. Podle odpovědí z dotazníkového šetření, ve které jsem se ptala kde děti respondentů používají tablet, byly odpovědi následující:

„Jen ve škole“ - odpovědělo 20 respondentů

„Jen doma“ - odpovědělo 23 respondentů,

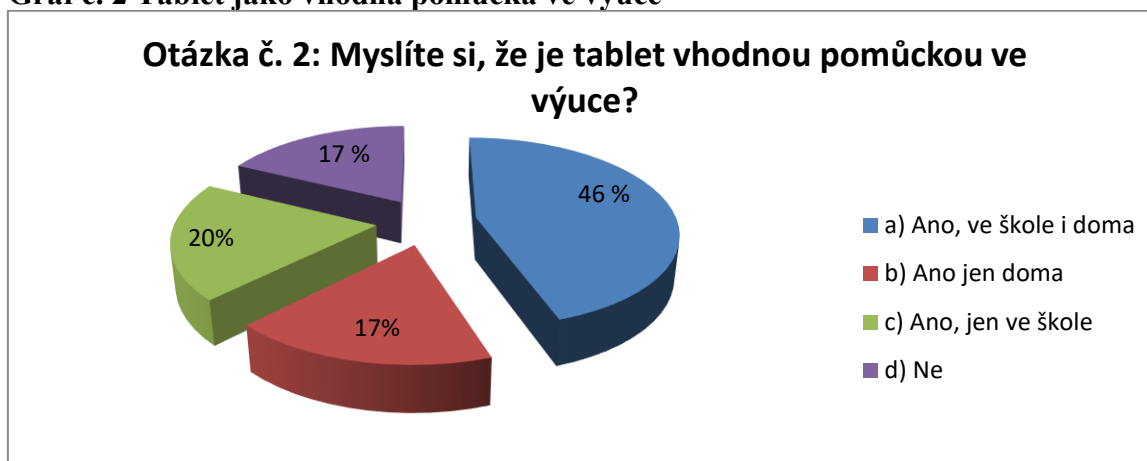
„Doma i ve škole“ tablet využívají děti 38 respondentů

„Tablet nepoužívá“ - 1 respondent

„V knihovně“ - 5 respondentů

„V nízkoprahovém zařízení“ – 9 respondentů

Graf č. 2 Tablet jako vhodná pomůcka ve výuce

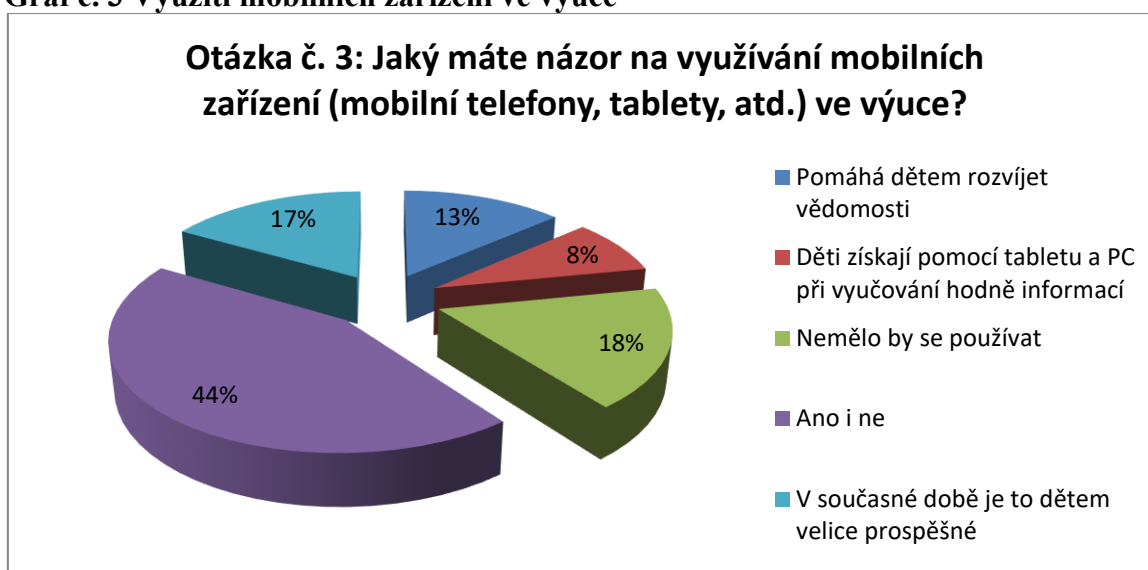

Zdroj: vlastní výzkum

Po vyhodnocení otázky bylo zjištěno, že 43 respondentů považuje tablet jako vhodnou pomůcku ve výuce ve škole i doma. Další, nejčastější zvolenou odpovědí bylo, že tablet je vhodnou pomůckou ve výuce ve škole - možnost zvolilo 19 respondentů. 17 respondentů zvolilo možnost „jen doma“, tablet jako vhodnou pomůcku ve výuce 17 respondentů si myslí že tablet není vhodnou pomůckou ve výuce.

Podle zjištěných informací z dotazníkové šetření zvolili možnost, že tablet není vhodnou pomůckou ve výuce, převážně starší rodiče. Z toho lze usuzovat, že tito rodiče preferují spíše výuku bez mobilních zařízení, jakou zažili sami, tedy bez moderních mobilních zařízení.

Graf č. 3 Využití mobilních zařízení ve výuce

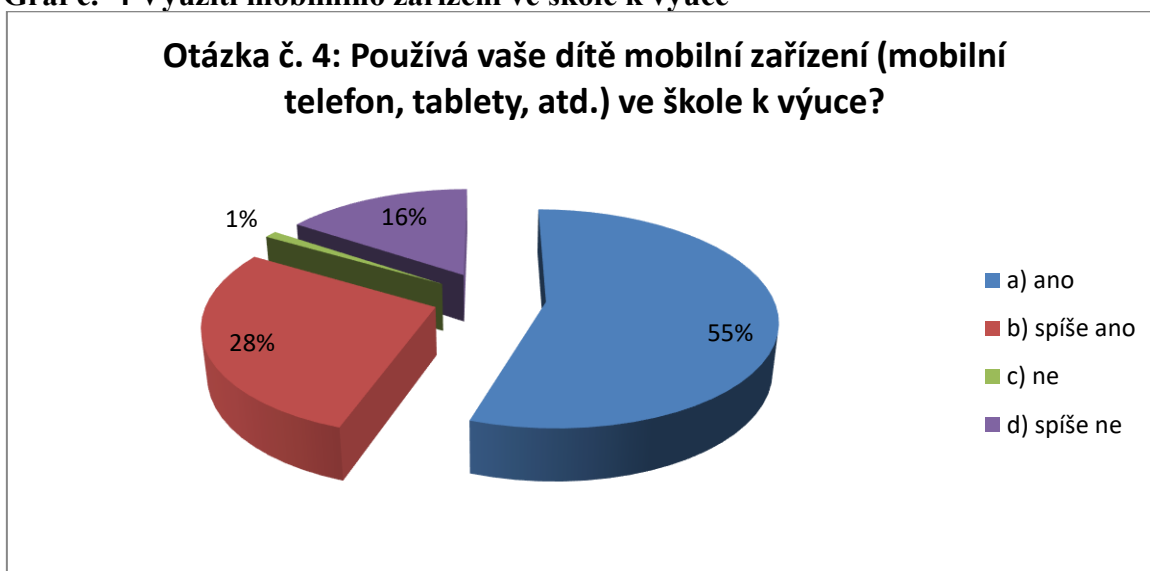
Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce byl zjišťován názor na využívání mobilních zařízení ve výuce. Otázka byla otevřena tudíž zde respondenti zapisovali své názory. Podle získaných odpovědí 42 respondentů si není jisto, zda by se mobilní zařízení měla používat ve výuce.

Nejčastější odpověď v dotaznících bylo, že by se mobilní zařízení nemělo ve výuce používat. Tuto možnost napsalo 17 respondentů - opět převážně starší respondenti viz. Tabulka č. 2 Věk respondentů.

Další získané odpovědi byly následující: 16 respondentů napsalo, že v současné době je používání mobilních technologií dětem velice prospěšné, pokud využívají mobilní zařízení ve výuce. 13 respondentů napsalo, že mobilní zařízení pomáhají dětem rozvíjet vědomosti a 8 respondentů odpovědělo, že děti získají pomocí tabletu a PC při vyučování hodně informací.

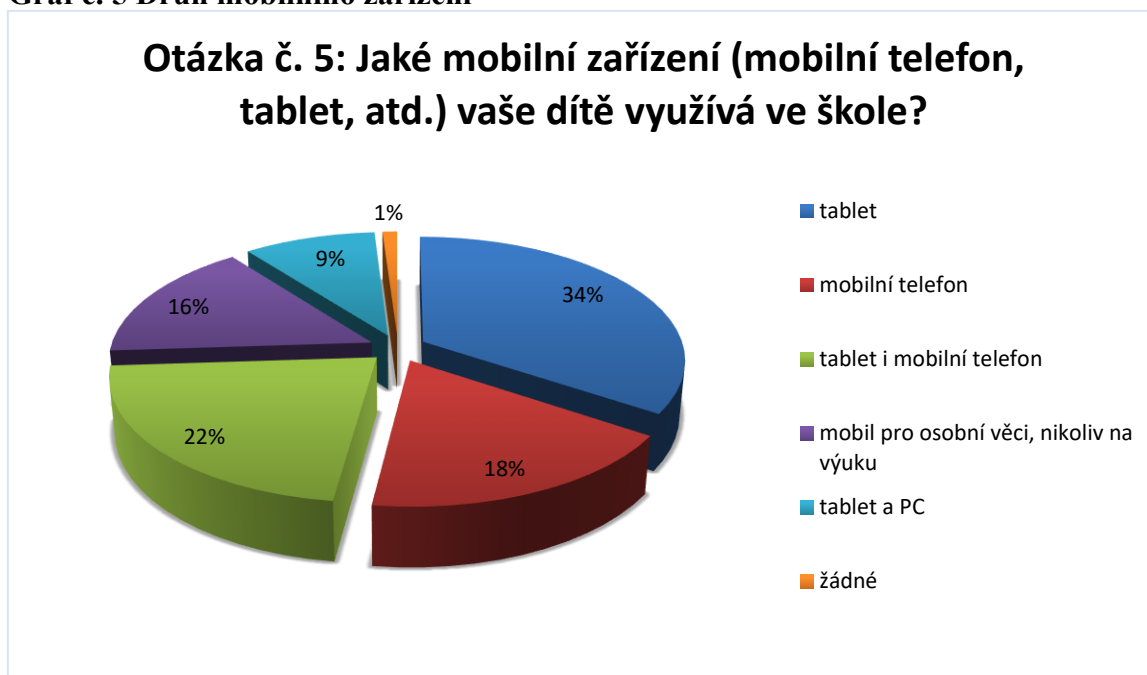
Graf č. 4 Využití mobilního zařízení ve škole k výuce

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkové počtu odevzdaných dotazníků mobilní zařízení ve výuce využívá pouze 53 dětí respondentů a 27 dětí respondentů spíše ano. Mobilní zařízení ve výuce nepoužívá 1 dítě respondentů a 15 dětí respondentů spíše ne.

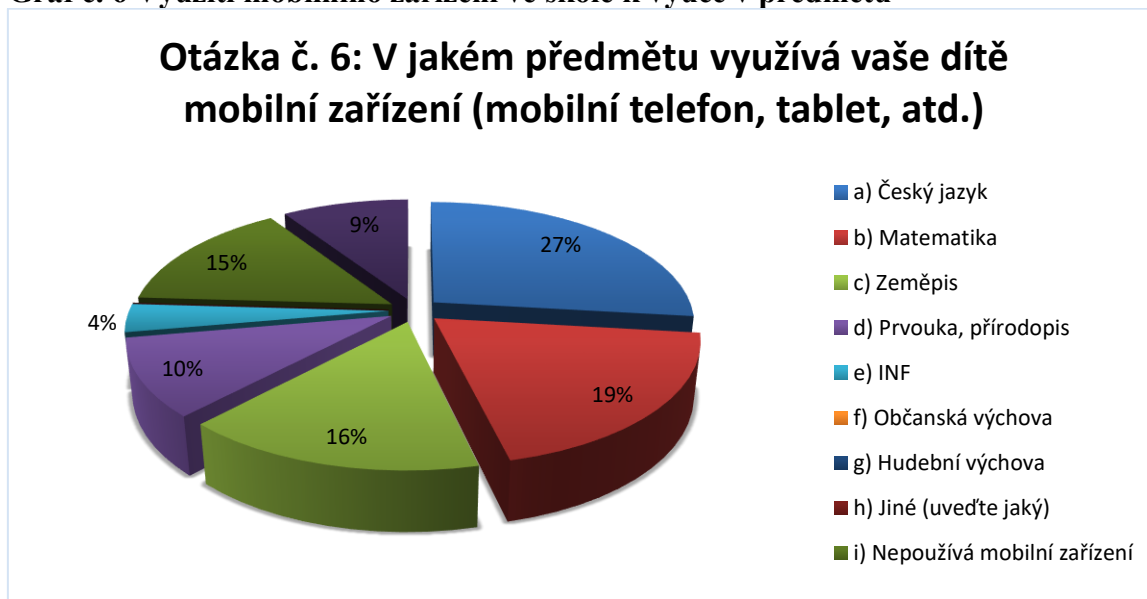
Graf č. 5 Druh mobilního zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce bylo zjišťováno, jaké mobilní zařízení využívá dítě ve škole. Po vyhodnocování dotazníků bylo zjištěno, že table využívá 33 žáků, 17 žáků využívá mobilní telefon, 21 žáků používá mobilní telefon i tablet, 9 žáci, tablet a počítač, 15 žáků mobil pro osobní věci a nikoliv na výuku a 1 žák nevyužívá žádné mobilní zařízení k výuce.

Graf č. 6 Využití mobilního zařízení ve škole k výuce v předmětu

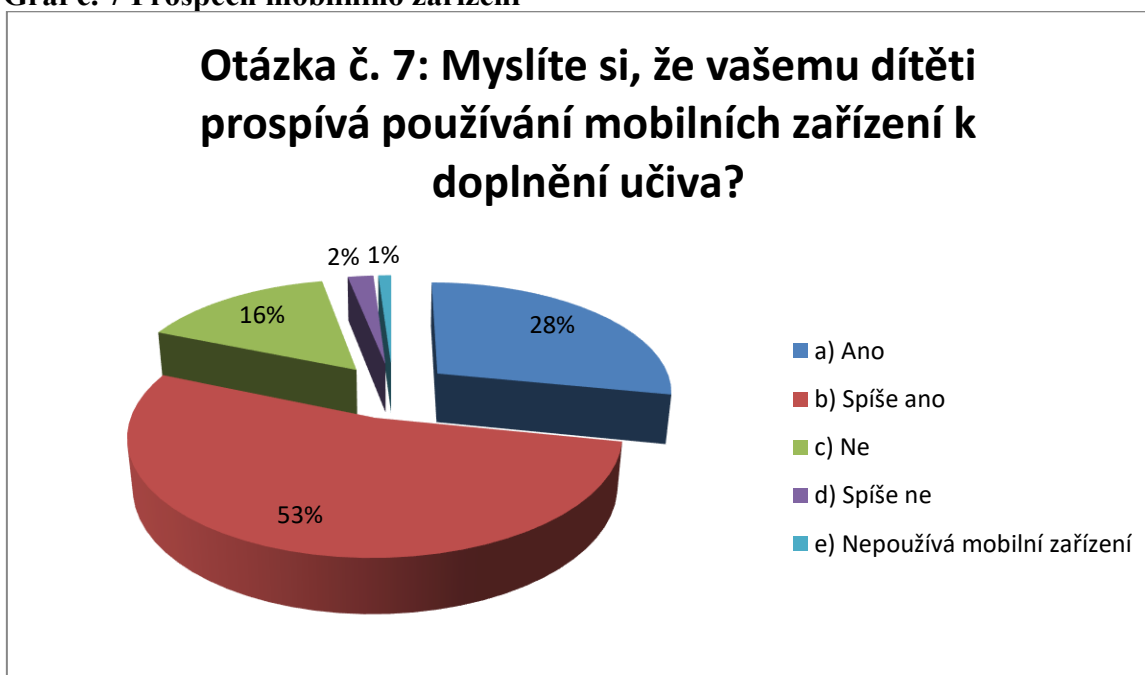

Zdroj: vlastní výzkum

Dle zjištěných informací nejvíce žáci vyžívají mobilní zařízení k výuce v předměte český jazyk - celkem 29 žáků, v matematice ho využívá 21 žáků v zeměpise 17 žáků, 11 žáků ho používají v prvouce nebo přírodopisu, 4 žáci ho používají v INF (informatika), 16 žáků nepoužívá mobilní zařízení a 10 rodičů žáků neví, v jakém nebo zda požívají mobilní zařízení k výuce.

Naopak v Hudební výchově a občanské výchově žáci mobilní zařízení nevyžívají. Rodiče žáků rovněž nezvolili možnost jinou, kde mohli uvést další předmět, ve kterém by se mobilní zařízení dalo využívat. Celkové výsledky dotazníkového šetření mě velice překvapilo. Podle mého názoru a ze zkušeností z běžných základních škol bych předpokládala, že žáci mobilní zařízení mohli využívat v anglickém nebo jiném jazyce, který se na základních školách vyučuje.

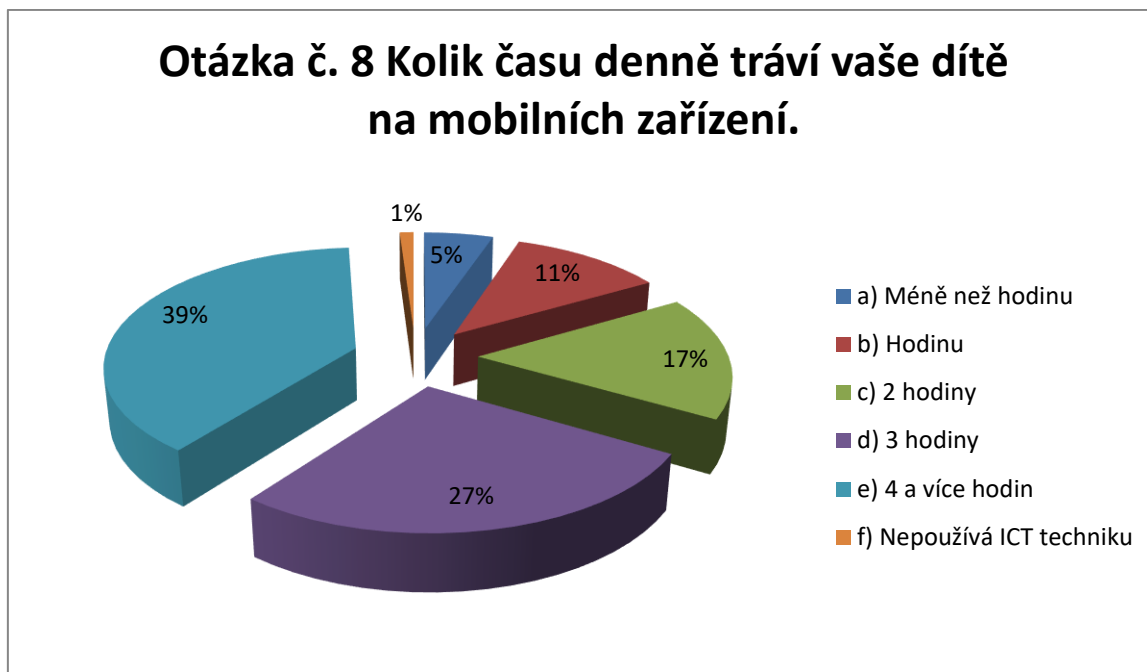
Graf č. 7 Prospěch mobilního zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

Více jak polovina respondentů, konkrétně 51 respondentů zvolilo možnost spíše ano a 27 respondentů zvolila možnost ano. Z toho lze vyvodit, že používání mobilních zařízení prospívá jejich dětem k doplnění učiva. 15 respondentů zvolilo možnost ne a možnost spíše ne zvolili 2 respondenti. 1 respondent uvedl, že dítě nepoužívá mobilní zařízení.

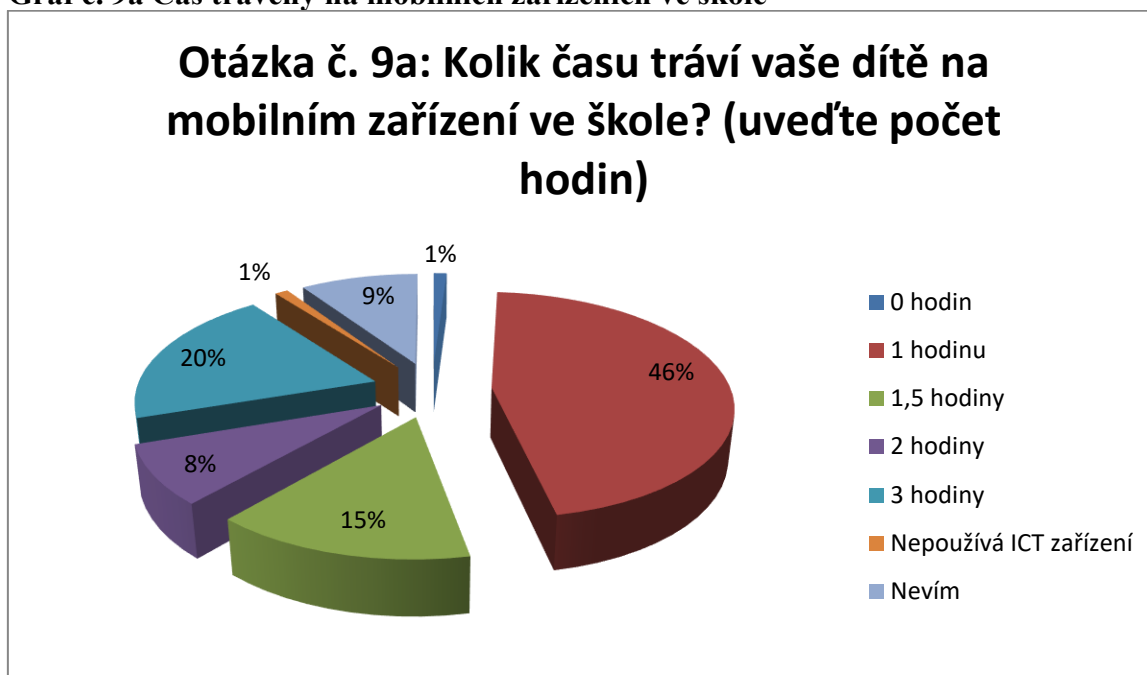
Graf č. 8 Celkový čas trávený na mobilních zařízeních

Zdroj: vlastní výzkum

Mobilní technika se stále více rozvíjí a rozšiřuje. Mezi mobilní zařízení patří mobilní telefony, tablety atd., skoro každý člověk má k dispozici některý druh mobilního zařízení. Proto není překvapením, že 26 respondentů tráví 3 hodiny denně na těchto zařízeních. 37 respondentů tráví na mobilních zařízeních 4 a více hodin, 16 respondentů tráví na mobilních zařízeních 2 hodiny, 11 respondentů hodinu a méně než hodinu uvedlo 5 respondentů. 1 respondent rovněž uvedl, že nepoužívá mobilní zařízení, což je v dnešní době velice překvapivé, když mobilní telefon mají skoro všichni. Po bližším zhodnocení jsem zjistila, že mobilní zařízení nepoužívá dítě respondentů ve věku 6 – 8 let.

Graf č. 9a Čas trávený na mobilních zařízeních ve škole

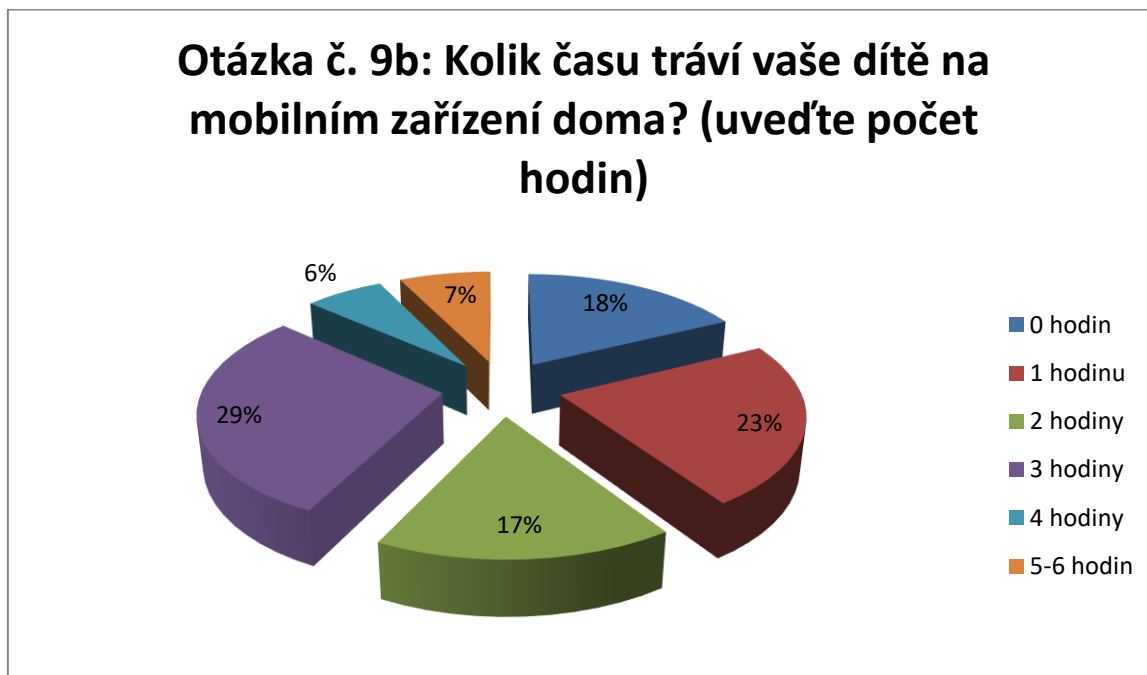

Zdroj: vlastní výzkum

Dle odpovědí na tuto otázku převažuje 1 hodina, tuto možnost zvolilo z celkového počtu 44 respondentů. 1 respondent zvolil možnost 0 hodin, 1,5 hodiny na mobilním zařízení tráví 14 dětí respondentů, 2 hodiny tráví 8 dětí respondentů, 3 hodiny tráví na mobilních zařízeních 19 dětí respondentů.

Z celkového počtu mobilních zařízení ve škole nepoužívá 1 dítě respondentů a 9 rodičů neví, zda jejich dítě používá mobilní zařízení ve škole. V této otázce jsem se neptala, zda děti používají mobilní zařízení jen k výuce nebo k osobním potřebám. Na základní škole, kde působím, máme zákaz používání mobilních zařízení (mobilních telefonů) pro osobní účely.

Graf č. 9b Čas trávený na mobilních zařízeních doma

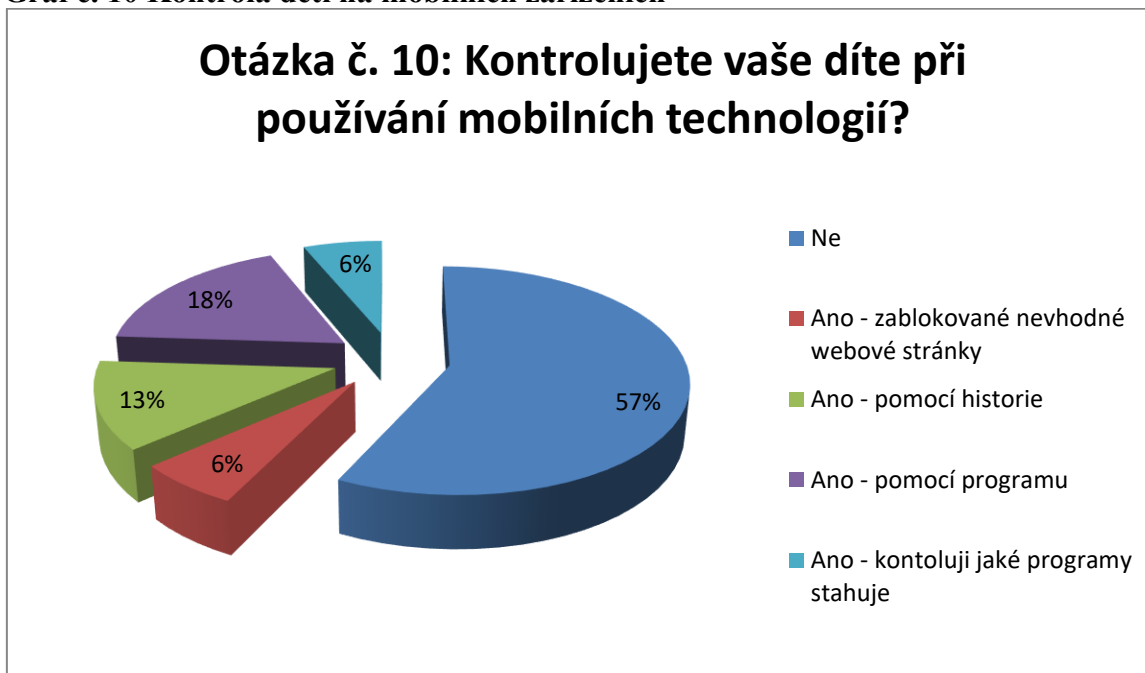

Zdroj: vlastní výzkum

Při vyhodnocování odpovědí v dotazníku bylo zjištěno, že 28 dětí respondentů používá mobilní zařízení 3 hodiny denně, 16 dětí respondentů používá mobilní zařízení 2 hodiny denně, 22 dětí respondentů tráví na mobilních zařízeních jednu hodinu, 6 dětí tráví 4 hodiny na mobilních zařízeních a 5-6 hodin na mobilních zařízeních tráví 7 dětí respondentů.

Velkým překvapením pro mě bylo zjištění, že z celkového počtu 96 dotazníků na mobilním zařízení doma netráví doma ani hodinu 17 dětí respondentů.

Graf č. 10 Kontrola dětí na mobilních zařízeních

Zdroj: vlastní výzkum

Po vyhodnocení této otázky, mě velice překvapilo, že více jak polovina respondentů nekontroluje své děti při používání technologií. Konkrétně se jedná o 55 respondentů, 17 respondentů kontrolují své děti pomocí speciálního programu, 12 respondentů je kontroluje pomocí historie zařízení, 6 respondentů blokuje nevhodné stránky a 6 respondentů kontrolují jaké programy děti stahují.

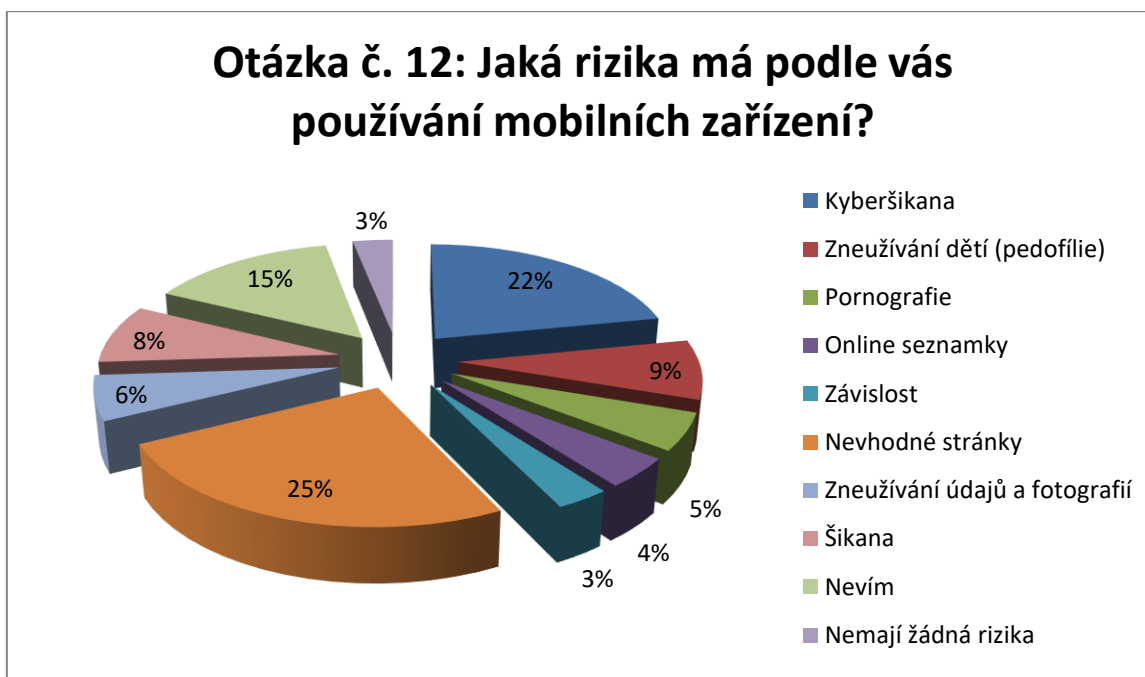
Graf č. 11 Rizika mobilních zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce jsem se ptala na rizika mobilních zařízení. Více jak polovina respondentů uvedla, že mobilní zařízení mají rizika. Konkrétně tuto možnost zvolilo 51 respondentů a 28 respondentů zvolilo možnost „spíše ano“. 3 respondenti si myslí, že mobilní zařízení nepřestávají žádné riziko a 14 respondentů neví, zda mobilní zařízení představuje určité riziko. Nikdo z oslovených respondentů nezvolil možnost „spíše ne“.

Graf č. 12 Druh rizik mobilních zařízení

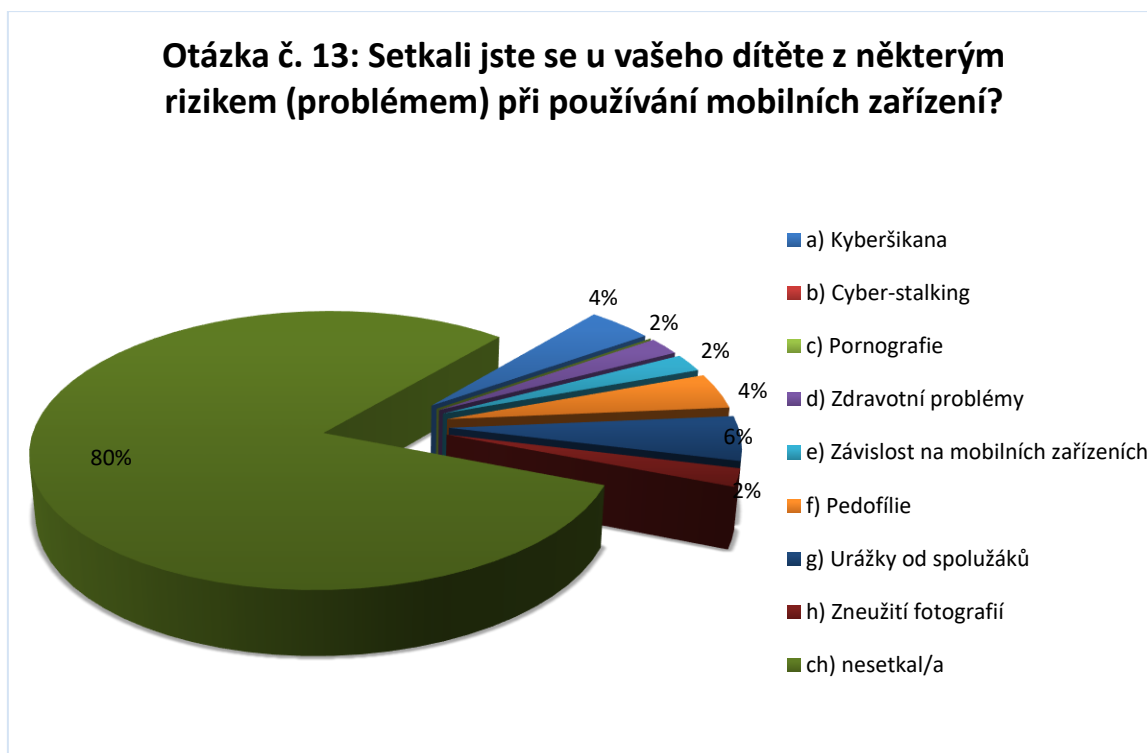
Zdroj: vlastní výzkum

Dle odpovědí z dotazníkové šetření mají podle respondentů mobilní zařízení následující rizika:

21 respondentů uvedlo jako riziko kyberšikanu, 8 respondentů napsalo zneužívání dětí (pedoflie), 5 respondentů napsalo pornografie, 4 respondenti považují za riziko online seznamky, 3 respondenti považují za riziko závislost na mobilních technologiích, 23 respondentů berou jako největší riziko nevhodné stránky, které by mohly jejich děti navštívit.

6 respondentů uvedlo jako riziko zneužívání údajů a fotografií, jako další riziko, které uvedlo 8 respondentů, je šikana. 14 respondentů neví, zda mají mobilní zařízení rizika a 3 respondenti si myslí, že mobilní zařízení nemají žádná rizika, což mě velice překvapilo.

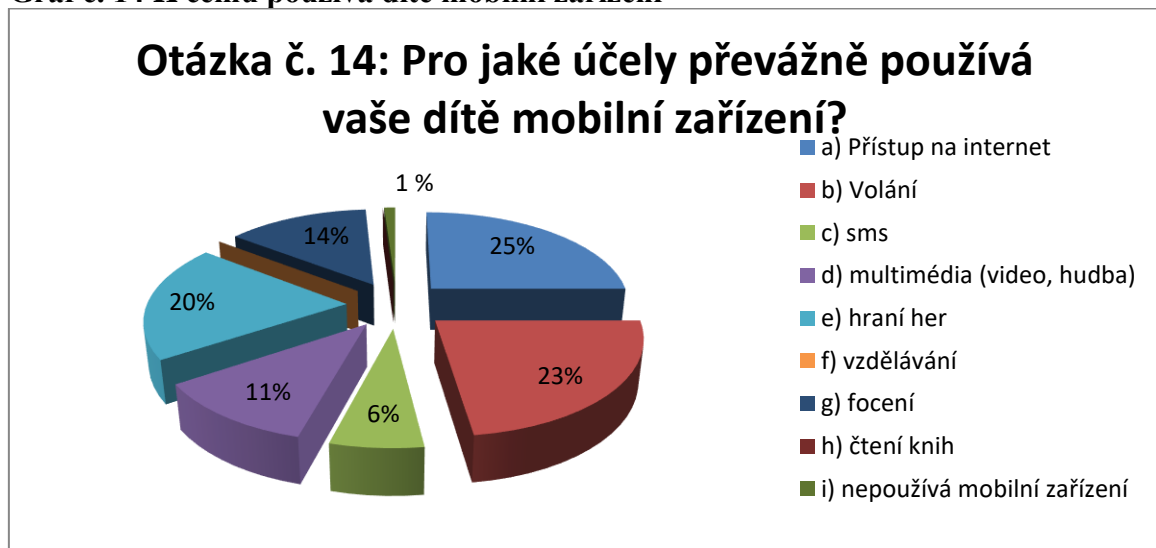
Graf č. 13 Setkání rizikového chování při používání mobilních zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

Po vyhodnocení této otázky bylo zjištěno, že 4 respondenti se setkali u svého dítěte s kyberšikanou, 2 respondenti se setkali se zdravotními problémy, 2 respondenti uvedli, že se setkali se závislostí na mobilních zařízeních u svého dítěte, 4 respondenti se setkali s pedofilií, 5 respondentů se setkali s urážkami od spolužáků, u 2 respondentů došlo ke zneužití fotografií a 77 respondentů se nesetkalo s žádným rizikem při používání mobilních zařízení u svých dětí.

Graf č. 14 K čemu používá dítě mobilní zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

V této otázce jsem se zaměřila na zjištění, pro jaké účely používají žáci mobilní zařízení. Nejedná se pouze o školu, ale na celkové využívání. Po vyhodnocení bylo zjištěno, že rodiče v této otázce vůbec nebrali zřetel na využívání mobilních zařízení ve škole, protože ani jeden respondent nezvolil možnost vzdělávání a čtení knih. Naopak 24 respondentů zvolili možnost „a) přístup na internetu“, 22 respondentů zvolili možnost „b) volání“, 6 respondentů uvedlo, že jejich dítě využívá mobilní zařízení k posílání sms, 11 respondentů používá na mobilních zařízeních různá multimédia (video, hudba), 19 respondentů zvolili možnost „e) hraní her“, k focení využívá mobilní zařízení 13 respondentů a 1 žák nepoužívá mobilní zařízení.

4.4 Diskuse

Během zpracovávání výzkumného šetření jsem se zároveň zaměřila na porovnávání již dříve zjištěných informací v problematice využívání mobilních zařízení (digitálních technologiích) u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, ale bohužel jsem nenašla žádné informace v této problematice. Z tohoto důvodu jsem porovnávala informace z některých otázek s výzkumným šetřením, které bylo provedeno s rodiči zdravých dětí a s učiteli využívající mobilní zařízení ve výuce.

Dle získaných odpovědí z uskutečněného dotazníkového šetření bylo zjištěno, že tablet využívá ve výuce 95 dětí respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a jedno dítě tablet nevyužívá. Všichni respondenti, kteří odpovídali v dotazníku, mají dítě se speciálně vzdělávacími potřebami. Nejrozšířenější postižení dětí respondentů dotazníku byla lehká mentální retardace, kterou má 39 dětí respondentů, druhým nejčastějším postižením jsou vývojové poruchy učení.

V dotazníkovém šetření jsem se ptala respondentů, zda si myslí, že je tablet vhodná pomůcka ve výuce. 17 respondentů si myslí, že tablet není vhodná pomůcka ve výuce. Při bližším porovnávání dotazníku, bylo zjištěno, že tuto odpověď zvolili především starší rodiče, kterým bylo 46 a více let, což nebylo pro mě překvapení, protože právě tyto rodiče mohou mít s novou technikou v podobě mobilních zařízení problémy a třeba ani neví, jak správně a efektivně mobilní zařízení využívat.

Mobilní zařízení, která se nejčastěji ve školách využívají, jsou tablety a mobilní telefony. Tato informace mi byla potvrzena prostřednictvím dotazníkového šetření, kde jsem se respondentů ptala, jaká mobilní zařízení jejich děti využívají ve škole.

Dalším zajímavým zjištěním bylo, že mobilní zařízení nejčastěji žáci se speciálně vzdělávacími potřebami využívají v českém jazyce, matematice a zeměpisu.

Velké překvapení pro mě bylo, že žádný z oslovených rodičů neuvedl možnost využívání mobilních zařízení v cizím jazyce. Podle mého názoru by to žákům ve výuce velice pomohlo, jelikož existují velice pěkně provedené výukové programy právě pro výuku cizích jazyků. Náročnost těchto programů lze přizpůsobit právě žákům se speciálně vzdělávacími potřebami.

Jednou ze zajímavých otázek, která byla součástí dotazníkového šetření, byla otázka, kde jsem se ptala rodičů, zda jejich dětem prospívá používání mobilních zařízení. Z této odpovědi je patrné, že si většina respondentů myslí, že mobilní zařízení přispívá k doplnění a upevnění učiva. Pouze 17 respondentů si nemyslí, že jejich dětem mobilní zařízení prospívají. Jak již bylo zmíněno, jednalo se opět převážně o starší rodiče. Tito rodiče podle mého názoru preferují spíše klasickou výuku, ve které se mobilní zařízení nevyužívají.

V rámci již dříve provedeného výzkumného šetření, zaměřené na speciální pedagogy, kteří využívají tablety ve výuce žáků s mentálním postižením, bylo zjištěno, že si žáci nezapamatují učivo lépe než při klasické výuce. Jedním z důvodů je „přehlcenost“ dětí digitálními technologiemi (Patriková, 2020).

Nedílnou součástí dotazníkové šetření byly i otázky zaměřené na bezpečnost mobilních zařízení. Mezi otázkami, které jsem uvedla v dotazníku, byly otázky zaměřené na dobu, jakou děti tráví na mobilních zařízení. Bylo zjištěno, že 37 dětí respondentů tráví na mobilních zařízení 4 a více hodin a 27 dětí respondentů 3 hodiny. Velice mě překvapilo, že 5 dětí respondentů tráví na mobilních zařízení méně než hodinu. Po bližším zjištění se jednalo o děti, kterým bylo v rozmezí od 6 – 8 let. V rámci průzkumu EU Kids Online IV, který v ČR zpracovali odborníci z Masarykovy univerzity v Brně, bylo zjištěno, že během školního dne více jak polovina dotazovaných dětí tráví na mobilních telefonech 0,5 – 3 hodiny denně, což se částečně liší, ale je nutné brát ohled co odpovídají rodiče a co děti (online: Smahel, D. a kol, 2020). Dále jsem se ptala respondentů, zda si myslí, že mobilní zařízení mají určitá rizika a převážná část všech respondentů si myslí, že mobilní zařízení mají rizika. Pouze 3 respondenti zvolili možnost „ne“ a 14 respondentů neví, zda mají mobilní zařízení rizika. V další otázce jsem se ptala na konkrétní rizika, a i ti 3 respondenti, kteří uvedli, že mobilní zařízení nemají rizika zde napsali riziko. Nejčastější odpovědi v této otázce byla kyberšikana a nevhodné stránky.

V současné době si myslím, že rizika mobilních zařízení se zvyšují, protože děti na nich tráví daleko více času než dříve. Zároveň jsem se ptala, zda se respondenti setkali s nějakým druhem rizika u svých dětí a převážná část respondentů se nesečkala s žádným rizikem u svých dětí, ale na druhou stranu se několik rodičů dětí setkalo s určitým rizikem. Konkrétně se jednalo o kyberšikanu, pedofiliu, urážky od spolužáků, zdravotní problémy, závislost na mobilních zařízeních a zneužití fotografií. Celkem se s uvedeným rizikem u svých dětí setkalo 19 respondentů.

4.5 Seznam doporučení

Doporučení bylo sestaveno na základě výsledků dotazníku, které je nedílnou součástí této práce, a byl zaměřen na rodiče dětí se speciálně vzdělávacími potřebami.

Sestavila jsem tato doporučení specificky pro žáky s lehkým mentálním postižením, protože se jednalo o největší skupinu žáků, kteří využívají mobilní zařízení při vzdělávání a jejichž rodiče byly respondenty dotazníku realizovaného v rámci této diplomové práce.

Tato doporučení můžeme předat rodičům na třídních schůzkách, které se konají vždy na začátku školního roku, aby jim sloužilo jako základní pilíř při práci dětí s lehkým mentálním postižením na mobilních zařízeních.

Doporučení pro rodiče používání mobilních zařízení – mentálně postižené děti

1) Využívejte mobilní zařízení nejen pro zábavu, ale i pro učení

Mobilní zařízení neslouží pouze pro zábavu, ale je velkým pomocníkem v oblasti vzdělávání žáků. Pro děti s mentálním postižením je velkým přínosem při komunikaci a práci ve vyučování, kdy někteří žáci komunikují a pracují lépe, pokud používají mobilní zařízení.

Existuje celá řada výukových programů, které mohou žáci používat a trénovat tak problémové učivo. Nejběžnější mobilní zařízení, které žáci používají, je mobilní telefon, se kterým umí pracovat a práce na něm je pro ně zábava. Proto je žádoucí spojit povinnost se zábavou (učení hrou). Díky tomu může docházet ke zlepšování studijních výsledků a tím předcházení školní neúspěšnosti.

Mobilní zařízení se nejčastěji využívají u dětí právě k zábavě. V současné době je velké množství her a programů, které naopak mohou žákům s mentálním postižením pomoci ve výuce. Jedná se o spojení zábavy a učení.

2) Omezujte čas, který děti tráví s mobilním zařízením

Je důležité, aby rodiče hlídali čas, který děti tráví na mobilních zařízeních. Předchází se tak závislostem na těchto zařízeních. Dalším faktorem, který díky tomu bude rozvíjen, jsou komunikační schopnosti dítěte (dítě nemá potřebu mluvit, když používá mobilní zařízení).

Omezování času na mobilních zařízeních jde několika způsoby. Jedním ze způsobů je odevzdání mobilního telefonu - tablet může mít heslo, které dítě nezná. Pokud nemohou rodiče přímo odebrat mobilní zařízení, mohou do něho nainstalovat software díky kterému mohou vzdáleně ovládat zařízení dítěte. Jedná se o aplikaci např. Google, Family Link, které je velice jednoduchá na obsluhu. Díky této aplikaci propojí mobilní zařízení vaše a vašeho dítěte a vy můžete sledovat, kolik času tráví na zařízení a můžete nastavit limit používání anebo celé zařízení dítěte blokovat.

Další aplikací, kterou můžete používat je Qustodio. V této aplikaci můžete jednoduše určit kolik času může trávit vaše dítě s mobilem a omezovat používání her a různých aplikací. Zároveň tato aplikace vám může posílat denní zprávy o používání mobilního zařízení vašeho dítěte. Nedílnou součástí aplikace je i tlačítko SOS, které může vaše dítě použít, pokud potřebuje pomoc, bez ohledu na to, kde se nachází.

Třetí aplikací, kterou vám chci doporučit, se jmenuje Familytime. Stejně jako předchozí dvě aplikace i tato aplikace dokáže regulovat čas trávený vašim dítětem na mobilních zařízeních. Všechny tři zmíněné aplikace jsou zcela zdarma.

3) Blokujte nevhodné stránky na internetu

V současné době existuje celá řada programů „rodičovské ochrany“, která dokáže blokovat určitý druh stránek, ke kterým by děti neměly mít vůbec přístup. Jedná se především o stránky, které mohou navštěvovat osoby starší 18 let. Pro blokování stránek, které jsou nevhodné a mohou ovlivňovat mravní výchovu dítěte, můžete jako rodiče použít snadný systém, kterým stránky zablokujete. Díky tomuto programu se nemusíte bát, jaké stránky děti navštěvují. Jedná se např. o aplikaci Norton Family, která nabízí webový filtr se 40 kategoriemi, podle kterých lze filtrovat webové stránky. Zároveň umožňuje nastavit filtr podle věku

dítěte anebo si je mohou rodiče upravit na míru svému dítěti. Je to velice dobrý pomocník při kontrole dítěte.

4) Kontrolujte, jaké internetové stránky děti navštěvují

V současné době existuje celá řada stránek s nevhodným obsahem – rasismus, pornografie (stránky se sexuální tematikou), násilná videa a hry atd. Na internetu se stále více objevují videa s útoky proti starším lidem od osob mladších 18 let. Zároveň dalším rizikem je napodobování nevhodných a nebezpečných videí, kdy se dítě může dostat do velkých problémů nebo si ublížit. Veliká část dětí s mentálním postižením nedokáže domyslet důsledky svých činů.

5) Minimalizujte rizika související s využitím internetu

Sociální sítě mají své výhody a nevýhody. Mezi výhody patří velice rychlá komunikace s vrstevníky a dostupnost informací. Mezi hlavní nevýhodu patří anonymita na internetu (sociálních sítí). Děti s mentálním postižením nedokážou v mnoha případech rozlišovat virtuální život od reality a jsou velice lehce ovlivnitelné. Důležitá je prevence jak ze strany školy, tak i ze strany rodičů, kteří musí dohlížet na své děti, ale zároveň se pokusit vysvětlit, co je správné a co není správné.

Mezi největší nebezpečí sociálních sítí se řadí kyberšikana a internetový predátor (pedofilové). Je nutné stále zdůrazňovat, aby děti nekomunikovaly s nikým, koho neznají.

6) Seznamte se s desaterem bezpečného internetu

U žáků s mentálním postižením je potřeba opakovaně zdůrazňovat základní pravidla práce na internetu. K tomu slouží tzv. desatero bezpečného internetu. Jednotlivé zásady jsou sepsány v 10 základních bodech. Jejich pochopení žákům s mentálním postižením může činit problémy. Zejména v oblasti sdělování osobních informací (bydliště, věk, kam chodí do školy atd.) a zároveň zaslání fotografií.

Tyto děti mají sníženou inteligenci a jsou velice snadno ovlivnitelné a zranitelné. Proto je důležité, aby nikdy nezasílaly své fotografie a hlavně ne fotografie intimní. Je důležité tyto informace dětem sdělovat a připomínat opakovaně. Díky tomu si to děti dokážou zafixovat a podle toho i jednat. Důležité je zároveň při vysvětlování těchto informací být trpěliví, protože to v některých případech může trvat dlouho, než to děti

pochozí. Dále je důležité říct si i důsledky nesprávného jednání a nedodržování desatera bezpečného internetu.

ZÁVĚR

Při zpracovávání této diplomové práce jsem z odborné literatury získala velké množství zajímavých a užitečných informací, které mohu využívat během svého povolání speciálního pedagoga u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, kterému se věnuji již 6 let a stále se mám co učit.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit pomocí výzkumného šetření využívání mobilních zařízení u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami z pohledu rodičů těchto žáků a sestavit seznam doporučení pro rodiče, jak efektivně a správně využívat mobilní zařízení ze strany jejich dětí s mentálním postižením a na co si mají dát rodiče pozor.

Doporučení zahrnuje 6 základních bodů, které jsou opřené o výsledky výzkumného šetření a mých zkušeností při práci s žáky s mentálním postižením a komunikaci s rodiči v rámci prevence v oblasti informačních a komunikačních technologiích.

Jednotlivé názvy doporučení jsou formulovány tak, aby byly zjevné na první pohled. V doporučení se zabývám využívání mobilních zařízení nejen pro zábavu, ale i pro učení. Omezování času, který děti tráví s mobilním zařízením, blokování nevhodných stránek na internetu, kontrolování pohybu dětí na internetu (jaké stránky navštěvují), minimalizování rizik související s využíváním internetu a seznámení s desaterem bezpečného internetu.

Děti se se základními informacemi ve všech oblastech seznámí již při navštěvování základní školy v rámci hodin informatiky. Ale je velice důležité, aby jednotlivé body zdůraznili i samotní rodiče, protože velikou část času, který děti tráví na mobilních zařízeních, je právě ve jejich volný čas a z velké části je rodiče nekontrolují, protože si neuvědomují možná rizika. Z tohoto důvodu byl sestaven seznam doporučení, která by měla rodiče o rizicích informovat a pomoci při jejich eliminaci.

Všechny body jsou zdůvodněny a vysvětleny a zároveň poslouží rodičům žáků jako návod, který budou mít k dispozici. V bodě 2 a 3 v doporučení jsou uvedené konkrétní aplikace, které pomohou rodičům lépe kontrolovat své děti a tím předcházet i možným rizikům, na které při užívání digitálních technologií mohou děti narazit. Jedná se o volně dostupné a instalačně nenáročné a jednoduché aplikace.

Součástí diplomové práce je i výzkumné šetření, které bylo realizováno prostřednictvím dotazníku, který byl určen rodičům žáků se speciálně vzdělávacími potřebami ze dvou základních škol.

Při vyhodnocování výzkumného šetření se mi povedlo stanovený cíl naplnit. Myslím si, že výsledky mé práce mohou posloužit jak rodičům, tak i budoucím učitelům v práci se žáky se speciálně vzdělávacími potřebami a propojovat výuku s mobilními zařízeními. V současné době se výuka s těmito zařízeními stále více rozšiřuje a školy mohou získávat peníze na pořizování těchto zařízení z dotací Evropské unie. V současné době se mění obsah vzdělávání v oblasti informatiky, kde je výuka zaměřena na rozvoj informatického myšlení a přibyla nová kompetence ve vzdělávání, tzv. kompetence informační, která se zaměřuje na využívání ICT během výuky.

Zároveň je u žáků, ale i jejich rodičů důležité rozvíjet digitální gramotnost. Informace obsažené v doporučení pomohou rodičům lépe využívat mobilní zařízení a mohou zabránit nežádoucím rizikům, která působí na jejich děti a o kterých nemusí rodiče ani vědět.

RESUMÉ

Diplomová práce je zaměřená na využití mobilních zařízení u žáků se speciálně vzdělávacími potřebami z pohledu rodičů. Celá práce je rozdělena do čtyř kapitol, kdy první tři kapitoly jsou věnované teoretické část a čtvrtá kapitola je zaměřena na výzkumné šetření.

V rámci teoretické části jsou vymezeny základní pojmy z oblastí možností využití mobilních zařízení ve výuce pro vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. V diplomové práci uvedeno vzdělávání žáků v běžné základní škole a ve škole zřízené podle §16 odst. 9 zákona. Nedílnou součástí teoretické části práce jsou i rizika související s ICT a návod, jak jim předcházet.

Ve čtvrté kapitole jsem se zaměřila na rodiče žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Byl vytvořen soubor otázek pro rodiče a následně toto výzkumné šetření bylo vyhodnoceno. Byl sestaven seznam doporučení pro rodiče, který obsahuje rady, jak efektivně využívat mobilní zařízení a na co si dát pozor při jejich používání dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami.

Klíčová slova

Inkluze a integrace

Mobilní zařízení

Podpůrná opatření

Specifické vzdělávací potřeby

Výukové programy

Vzdělávání žáků

RÉSUMÉ

This thesis is focused on using mobile devices by the pupils with special educational needs from the parents' point of view. Whole thesis is divided into four chapters. The first three chapters are devoted to the theoretical parts and the fourth chapter is focused on research.

The theoretical part defines the basic concepts in the field of the possibility of using mobile devices in teaching, education of pupils with special educational needs in the ordinary school and also in a school established pursuant to section 16, paragraph 9 of the Act. An integral part of the theoretical part are the risks associated with ICT and how to prevent them.

The fourth chapter is focused on parents of the pupils with special educational need. A set of questions for the parents has been created and subsequently this research was evaluated and based on this. A list of recommendations for parents was compiled, which contained advice how to use mobile devices effectively and what to look out for when using them by children with special educational needs.

Keywords

inclusion and integration

mobile devices

support measures

specific educational needs

teaching programmes

education of pupils

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ČÁDOVÁ, E, a KOLEKTIV. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého. 2012, 88 s. ISBN 978-80-244-3378-3.
- DOSTÁL, Jiří. *Výukový software*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 67 s., ISBN 978-80-2442-782-9
- HÁJKOVÁ, V. *Integrativní pedagogika*, Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. 2005. 123 s. ISBN 80-8685-605-4.
- JESENSKÝ, J. *Integrace znamená doby*. Praha: Karolinum. 1998, 214 s. ISBN 80-7184-691-0.
- KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X.
- HLAVATÝ, Josef. *Didaktická technika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2002. 119 s. ISBN 80-7080-479-3.
- KLUBAL, L. a kol. *55 tipů jak využít iPad ve vyučování*, Bruntál, tiskárna K-TISK s.r.o., 2015, ISBN: 978-80-87058-24-4
- KONUPČÍK, Pavel. *Didaktické technologie pro pedagogické pracovníky: Učební text pro předmět „Didaktické technologie“*. vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. 2002. 101 s. ISBN neuvedeno
- KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: nebezpečné pronásledování* [online]. Olomouc: Net Universtiy, 2010, 14 s. [cit. 2018-01-18]. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=9%3Astudie-o-stalkingu-a-kyberstalkingu>.
- KOPECKÝ, Kamil. Trpíte nomofobií? Otestujte se!. *Internetový portál E-BEZPEČÍ* [online]. 2015 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/1059-nomofobie>
- KOVÁŘOVÁ, Libuše. *Informatika pro základní školy. 1. Vyd. 1. Kralice na Hané : Computer Media, 2004. 100 s. ISBN 80-86686-22-1.*
- KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, 178 s. ISBN 978-80-904920-2-8.

LÁTALOVÁ, B. *Digitální technologie v životě předškoláků pohledem rodičů*. Brno. Masarykova univerzita Brno. Diplomová práce. 2015

MLČOCHOVÁ, Eva. Priznaky-projevy.cz: Poznejte svou nemoc. *Nomofobie, strach ze ztráty mobilního signálu - příznaky, projevy, symptomy* [online]. c2012-2014 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://www.priznaky-projevy.cz/psychiatrie-sexuologie/nomofobie-strach-ze-ztraty-mobilniho-singalu-priznaky-projevy-symptomy>

MÜLER, O. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: Univerzita Palackého. 2001, 289 s. ISBN 80-244-0231-9.

NEUMAJER, O., ROHLÍKOVÁ, L., A J. ZOUNEK. *Učíme se s tabletem. Využití mobilních technologií ve vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 192 s.

PATRIKOVÁ, M. *Využití tabletů při vzdělávání žáků s mentální retardací*. České Budějovice. Vysoká škola evropským a regionálních studií České Budějovice. Závěrečná práce. 2020

POKORNÝ, M. *Digitální technologie ve výuce*. 1. Díl. Kralice na Hané : Computer Media s.r.o., 2009, ISBN: 978-80-7402-012-4.

POLÁK, O. *Mobilní aplikace vhodné pro domácí procvičování žáků základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita Plzeň, Bakalářská práce. 2019

PRŮCHA, J, WALTEROVÁ, E, MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 1995, 292 s. ISBN 80-7178-029-4.

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál. 2010, 136 s. ISBN 978-80-7367-764-0.

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál. 2010, 136 s. ISBN 978-80-7367-764-0.

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál. 2010, 136 s. ISBN 978-80-7367-764-0.

VALENKA, M, a KOLEKTIV. *Přehled speciální pedagogiky a školní integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého. 2003, 322 s. ISBN 80-244-0698-5.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché. 392 s. ISBN 978-80-271-0378-2.

Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál. 2001, 207 s. ISBN 80-7178-544-X.

ZEMANOVÁ, Petra; RUČKOVÁ, Zuzana. *Jak si zachovat zdraví u počítače : od týmu odborných lékařů a terapeutů*. Vyd. 1. Praha : Computer Press, 2001. 114 s. ISBN 80-7226-546-6.

ZOUNEK, J. *Počítač, internet a multimédia v práci učitele*. In: NOVOTNÝ, P. POL, M. (ed.). *Vybrané kapitoly ze školní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, ISBN 80-210-3020-8

Elektronické zdroje

CLARK, Wilma a Rosemary LUCKIN. *What the research says iPads in the Classroom* [online]. 2013 [cit. 2020-03-16]. Dostupné z: <https://digitalteachingandlearning.files.wordpress.com/2013/03/ipads-in-the-classroom-report-lkl.pdf>

Inkluzivní škola: organizace integrace cizinců [online]. 2016 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/napln-prace>

NEUMAJER, Ondřej. *Chceme vzdělaně sledovat či řídit práci žáků na počítači: Classroom management* [online]. [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: <https://ondrej.neumajer.cz/chceme-vzdalene-sledovat-ci-ridit-praci-zaku-na-pocitacich/>

Vyhláška č. 27/2016 Sb.: *Individuální vzdělávací plán* [online]. 2016 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27?text=individu%C3%A1ln%C3%AD+vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%AD+pl%C3%A1n>

Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S. a Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Výsledky průzkumu z 19 zemí*. EU Kids online. [online]. [cit. 2021-06-22]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf

Vědecký výzkum. *Digitálním životě dětí během blokování COVID-19* [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/kidicoti-kids-digital-lives-covid-19-times>

Inkluzivní škola. *Inkluzivní škola* [online]. [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/principy-inkluzivniho-vzdelavani>

Diaprojektor. *Wikipedia* [online]. [cit. 2020-01-13]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Diaprojektor>

Zpětný projektor. *Wikipedia* [online]. [cit. 2020-01-13]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Zp%C4%9Btn%C3%BD_projektor

Elektronické bezpečí [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

Seznam se bezpečně [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.seznamsebezpecne.cz/>

Inkluzivní vzdělávání. [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <http://www.inkluzce.cz/inkluzivni-vzdelavani/inkluzivni-vzdelavani>

Školský zákon: *Podpůrná opatření* [online]. 2004 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#f2873675>

Bezpečně online [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz>

Bezpečný internet [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

Linka bezpečí [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.linkabezpeci.cz/>

Pomoc online [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://pomoconline.saferinternet.cz/>

Správné sezení u počítače [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.podruce.cz/poradna/spravne-sezeni-u-pocitace>

Vědecký výzkum. *Digitální dovednosti dětí* [online]. [cit. 2021-06-26]. Dostupné z: <https://yskills.eu/>

Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb. [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: http://www.pslib.cz/_incfls/id1400/561_2004_sb_skolsky_zakon.pdf

SEZNAM ZKRATEK

ICT – Informační a komunikační technologie

Tzv – to znamená

Wi-Fi – wireless fidelity

MP3 – Music Protocol 3

CD – compact disc

MP4 – Music Protocol 4

FM - frekvenční modulace

TV – televize

DVD – digital video disk

VHS – video home system

PC – personal computer

Atd – a tak dále

SVP – Speciálně vzdělávací potřeby

QR – Quick Response

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní školu

ŠVP – Školní vzdělávací program

IVP – Individuální vzdělávací program

LMP – Lehké mentální postižení

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dítěte

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

- Graf č. 1 Používání tabletů (zdroj: vlastní).
- Graf č. 2 Tablet jako vhodná pomůcka ve výuce (zdroj: vlastní).
- Graf č. 3 Využití mobilních zařízení ve výuce (zdroj: vlastní).
- Graf č. 4 Využití mobilního zařízení ve škole k výuce (zdroj: vlastní).
- Graf č. 5 Druh mobilního zařízení (zdroj: vlastní).
- Graf č. 6 Využití mobilního zařízení ve škole k výuce v předmětu (zdroj: vlastní).
- Graf č. 7 Prospěch mobilního zařízení (zdroj: vlastní).
- Graf č. 8 Celkový čas trávený na mobilních zařízeních (zdroj: vlastní).
- Graf č. 9a Čas trávený na mobilních zařízeních ve škole (zdroj: vlastní).
- Graf č. 9b Čas trávený na mobilních zařízeních doma (zdroj: vlastní).
- Graf č. 10 Kontrola dětí na mobilních zařízeních (zdroj: vlastní).
- Graf č. 11 Rizika mobilních zařízení (zdroj: vlastní).
- Graf č. 12 Druh rizik mobilních zařízení (zdroj: vlastní).
- Graf č. 13 Setkání rizikového chování při používání mobilních zařízení (zdroj: vlastní).
- Graf č. 14 K čemu používá dítě mobilní zařízení (zdroj: vlastní).
-
- Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů (zdroj: vlastní).
- Tabulka č. 2 Věk respondentů (zdroj: vlastní).
- Tabulka č. 3 Vzdělání respondentů (zdroj: vlastní).
- Tabulka č. 4 Věk dítěte (zdroj: vlastní).
- Tabulka č. 5 Pohlaví dítěte (zdroj: vlastní).
- Tabulka č. 6 Druh postižení dítěte (zdroj: vlastní).

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Dotazník

DOTAZNÍK

Vážená paní/ Vážený pane,

tento dotazník je zaměřen na využívání mobilních zařízení dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Vaše odpovědi mohou pomoci ke zlepšení výuky směrem ke smysluplnému zařazení technologií do výuky ve škole i do domácí přípravy žáků. Dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám zabere max. 15 minut.

V případě zájmu o výsledky šetření, uveďte prosím v závěru dotazníku e-mailovou adresu, na kterou Vám vyhodnocení dotazníku mohu zaslat.

Děkuji Vám za Váš čas věnovaný vyplňování.

U každé otázky vyberte jen jednu správnou odpověď.

Bc. Martina Patriková

Otázka č. 1: Používá vaše dítě tablet?

- a) Ano, doma
- b) Ano, ve škole
- c) Ano, doma i ve škole
- d) Jinde (uveďte kde)
- e) Ne, moje dítě tablet nepoužívá

Otázka č. 2: Myslíte si, že je tablet vhodnou pomůckou ve výuce?

- a) Ano, ve škole i doma
- b) Ano, jen doma
- c) Ano, jen ve škole
- d) Ne

Otázka č. 3 Jaký máte názor na využívání mobilních zařízení (mobilní telefony, tablety atd.) ve výuce?

Otázka č. 4: Používá vaše dítě mobilní zařízení (mobilní telefony, tablety atd.) ve škole k výuce?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

Otázka č. 5: Jaké mobilní zařízení (mobilní telefon, tablet atd.) vaše dítě využívá ve škole?

Otázka č. 6: V jakém předmětu využívá vaše dítě mobilní zařízení (mobilní telefon, tablet atd.) (můžete zaškrtnout více možností)

- a) Český jazyk
- b) Matematika
- c) Zeměpis
- d) Prvouka, přírodopis
- e) IKT
- f) Občanská výchova
- g) Hudební výchova
- h) Jiné (uved'te jaký)
- i) Nepoužívá mobilní zařízení
- j) nevím

Otázky č. 7: Myslíte si, že vašemu dítěti prospívá používání mobilních zařízení k doplnění učiva?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Ne
- d) Spíše ne
- e) Nepoužívá mobilní zařízení

Otázka č. 8: Kolik času denně tráví vaše dítě na mobilních zařízeních.

- a) Méně než hodinu
- b) Hodinu
- c) 2 hodiny
- d) 3 hodiny
- e) 4 a více hodin

Otázka č. 9a: Kolik času tráví vaše dítě na mobilních zařízeních ve škole? (uved'te počet hodin)

Otázka č. 9b: Kolik času tráví vaše dítě na mobilních zařízeních doma? (uved'te počet hodin)

Otázka č. 10: Kontrolujete vaše dítě při používání technologií?

- a) Ano (jak)
-

- b) Ne

Otázka č. 11: Myslíte si, že používání mobilních zařízení má určitá rizika?

- a) Ano

- b) Spíše ano
- c) Ne
- d) Spíše ne
- e) Nevím

Otázka č. 12: Jaká rizika má podle vás používání mobilních zařízení?

Otázka č. 13: Setkali jste se u vašeho dítě z některým rizikem (problémem) při používání mobilních zařízení?

- a) Kyberšikana (šikana pomocí ICT technologií)
- b) Cyber-stalking (pronásledování pomocí ICT technologií)
- c) Pornografie
- d) Zdravotní problémy
- e) Závislost na ICT technologiích
- f) Jiné (uved'te jaké)

Otázka č. 14: Pro jaké účely převážně používá vaše dítě mobilní zařízení?

- a) Přístup na internet
- b) Volání
- c) sms
- d) multimédia (video, hudbu)
- e) hraní her
- f) vzdělávání
- g) focení
- h) čtení knih
- i) Jiné (uved'te jaké?)

Otázka č. 15: Jste?

- a) Muž
- b) Žena

Otázka č. 16: Váš věk:

- a) 18 – 26
- b) 27 – 35
- c) 36 – 45
- d) 46 – 55
- e) 56 a více

Otázka č. 17: Vaše vzdělání?

- a) základní
- b) střední odborné učiliště
- c) středoškolské
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

Otázka č. 18: Věk dítěte

- a) 6- 8 let
- b) 9 – 12 let
- c) 13 – 14 let
- d) 15 a více let

Otázka č. 19: Pohlaví dítěte

- a) dívka
- b) chlapec

Otázka č. 20: Jaký druh postižení má vaše dítě?

- a) Poruchu autistického spektra (Autismus)
- b) ADD nebo ADHD
- c) Lehkou mentální retardaci
- d) Střední mentální retardaci
- e) Vývojové poruchy učení
- f) Sluchovou vadu
- g) Zrakovou vadu
- h) Tělesné postižení
- i) Více vad (uved'te jaké)
- j) Jiné postižení (uved'te jaké)